

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

KONYA ETHOGRAFYA MÜZESİ'NDE BULUNAN İMPARATOR
TRAIANUS ve HADRIANUS DÖNEMİNE AİT İMPARATORLUK
SİKKELERİ

064203011008

Nuriye ÇAKMAKCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN

Konya-2009

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	iii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY	viii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Konusu	1
1.2. Amaç.....	1
1.3. Metot.....	2
2. İMPARATORLARIN HAYATI.....	3
2.1. M. Ulpius Traianus M.S. (98-117).....	3
2.2. P. Aelius Hadrianus M.S. (117-138).....	7
3. TRAIANUS ve HADRIANUS’UN SİKKELER ÜZERİNDEKİ PORTRE ÖZELLİKLERİ 11	
3.1. Traianus’un Portre Özellikleri.....	11
3.2. Hadrianus’un Portre Özellikleri	14
4. SİKKE ve ROMA SİKKELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	16
5. SİKKELERİN TARİHLENDİRİLME METODU	19
5.1. Traianus’a Ait Sikkelerinin Tarihlendirilmesi.....	19
6. SİKKELERİN ÖN ve ARKA YÜZÜNDE YER ALAN YAZILAR ve PERSONİFİKASYONLAR	23
6.1. Hadrianus ve Traianus Sikkelerinin Önyüzünde Ve Arka Yüzünde Yer Alan Yazılar .	23
6.2. Hadrianus ve Traianus Sikkelerinin Arka Yüzünde Yer Alan Tanrı Ve Personifikasyonlar	25
7. SONUÇ.....	28
RESİMLER	33
KATALOG.....	36
TRAIANUS KATALOĞU.....	37
HADRIANUS KATALOĞU	119
KISALTMALAR ve KAYNAKÇA.....	

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Nuriye ÇAKMAKÇI

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Nuriye ÇAKMAKÇI tarafından hazırlanan Konya Etnoğrafya Müzesinde Bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus Dönemine Ait İmparatorluk Sikkeleri başlıklı bu çalışma 22/10/2009 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvan, Adı Soyadı Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN	Başkan	İmza
Unvan, Adı Soyadı Yard. Doç. Dr. Ertekin DOKSANALTI	Üye	İmza
Unvan, Adı Soyadı Yard. Doç. Dr. Mustafa YILMAZ	Üye	İmza

ÖNSÖZ

Antik çağın aydınlanmasında büyük kaynak olan sikkeler, antik çağı en doğru biçimde bize anlatırlar. Aynı zamanda sikkeler antik dönemdeki günlük yaşamı festivalleri, spor karşılaşmalarını; şehirlerde inşa edilen köprüleri, yollarını, deniz fenerlerini kutsal alanları anlatırlar. Ayrıca şehirler için önemli olan tanrı, tanrıça ve personifikasyonlar hakkında bize bilgi verir. Kısacası Roma sikkeleri döneminin; siyasi, sosyal, ekonomik etnik bilgileri hakkında bize bilgiler verir bir nevi gazete gibidir.

Sikkeler tarihleme konusunda bize net bilgiler verir. Çünkü sikkeler üzerinde yer alan unvanların hangi tarihte imparatorlara verildiğini bize gösteren listeler vardır elimizde. Ve böylece sikkeleri tarihlendirmede sağlıklı sonuçlar alabiliyoruz. Bunun yanı sıra sikkeler üzerinde anlatılan olayların ne zaman gerçekleştiğini hatta nasıl olduğunu bile öğreniyoruz. Bu nedenle sikkeler, sikkelerle aynı tabakada bulunan buluntuları tarihlendirmemizde çok önemli bir dayanaktır.

Sikkeler, 18-19. yy'larda bilimsel açıdan incelenmeye başlanmıştır. Böylece arkeolojiye birçok katkı sağlanmıştır. Sikke üretmek basmak belli bir kalıba oturtulmuş, sistematik hale getirilmiş ve ayrı bir sektör haline gelmiştir. Roma döneminde binlerce sikke basılmıştır. Konya etnografya müzesinde de bu sikkelerin küçük bir bölümünü görmekteyiz.

Traianus ve Hadrianus dönemine ait imparatorluk sikkelerinin incelenmesi ile ilgili müzedeki çalışmalarda verilerin toplanmasından sonra envanter kayıtlarının alınması ve fotoğrafların çekilmesi ile konunun uzmanlarıyla görüşme yapılmıştır.

Müzedeki çalışmalardan sonra gerekli ve ilgili kaynak taramaları yapılarak, bilgiler sistematik bir şekilde toplanarak bilgisayar ortamına aktarıldı.

Düzenli ve sistemli çalışmalar sonucunda ortaya çıkan bu çalışmada birçok kişinin katkısı olmuştur. Çalışmalarım sırasında büyük özveride bulunan ve yönlendirmeleriyle çalışmayı sistematikleştiren sayın Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan beye teşekkür ederim.

Nuriye ÇAKMAKCI

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuriye ÇAKMAKCI	Numarası 064203011008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji Ana Bilim/Klasik Arkeoloji Bilim Dalı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN	
Tezin Adı		Konya Etnografya Müzesi'nde Bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus Dönemine Ait İmparatorluk Sikkeleri	

ÖZET

Arkeolojik buluntu açısından birçok zenginliğe sahip olan Anadolu'da sikkelerin önemi ve zenginliği büyüktür. Sikkeler bu arkeolojik buluntular arasında en önemlilerini oluşturur ve antik çağın aydınlanmasında ve diğer arkeolojik buluntuların tarihlenmesinde bize doğru veriler verir.

Her yıl yüzlerce sikke kazı araştırmaları veya müsadere yöntemi ile müzelere kazandırılmaktadır. Bu çalışmada da Konya Etnografya Müzesinde bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus dönemine ait imparatorluk sikkeleri de bu yollarla müzeye kazandırılmış ve daha önce bir araştırma konusu olmamıştır. Bu nedenle bu sikkeler incelendi. Gerekli araştırmalar ve incelemeler yapıldı.

Sikkeler aynı zamanda birer tarihi belgedir. Arkeolojik, filolojik ve epigrafik malzemelerin sağladığı bilgilerin dışında yalnızca sikkelerden elde edilen bilgiler de vardır. Örneğin bir kentin ya da hükümdarın adını sikkelerden öğrenebiliyoruz. Sikkeler, bir kentin ya da devletin yalnızca ticari, ekonomik ve sosyal durumunu aydınlatmıyor, bize siyasi olayları da öğrenmemize yardımcı oluyor.

Bu çalışmada Traianus'a ait altmış üç sikke vardır. Bunların yirmi ikisi gümüş kırk biri bronzdur. Hadrianus'a ait yirmi dokuz sikke vardır. Bunların on biri gümüş, on sekizi bronzdur.

Bu çalışmadaki bütün sikkelerin önyüzünde imparatorların çeşitli tiplerde portreleri aldıkları ünvanlar ve isimleri yer almaktadır. Arka yüzde de kent ve imparatorluk için önemli olan tanrı, tanrıça ve personifikasyonlar yer almaktadır Roma imparatorları tarafından Anadolu'ya yapılan seyahatler imar çalışmalarından dolayı, bu çalışmadaki sikkelere benzer sikkeleri Anadolu'nun çeşitli yerlerinde de görmek mümkündür.

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuriye ÇAKMAKCI	Numarası 064203011008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji Ana Bilim/Klasik Arkeoloji Bilim Dalı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN	
Tezin İngilizce Adı	Emperor Trajan and Hadrian found in Konya Ethnography Museum Period Imperial Coinage		

SUMMARY

Which has a wealth of archaeological finds in many of the coins in Anatolia is of great importance and wealth. Among the most important archaeological finds of coins of this creates, and other archaeological finds and ancient era of enlightenment in the right data gives us date.

Every year hundreds of research or confiscation by the method of excavation coins from museums are winning. In this study, Konya Ethnography Museum in the period of Emperor Trajan and Hadrian coins belonging to this empire, and previously has been won through to the museum has been a research subject. Therefore, these coins were examined and investigated the necessary research was made.

Coins at the same time one is on the document. Archaeological, philological and epigraphic material provided by the information obtained from outside the only coins are also. For example, a ruler of the city or the name of the coins we can learn from. Coins, a city or the state's only commercial, economic and social situation does not illuminate us on the political events has helped us learn.

In this study, sixty-three coins are owned Traianus'a. Twenty-two of them bronze, silver is one of forty. There are twenty-nine coins belonging Hadrianus'a. One of them on silver, bronze is on eight. In this study all the various types of coins önyüzünde portraits of emperors and their names are names. Obverse are important to the city and the imperial gods and goddesses are personifikasyonlar to Anatolia by the Roman emperor of the reconstruction due to their travel. In this study are similar to coins, the coins can be seen in various parts of Anatolia.

KISALTMALAR

AVG	:	Augustus
CM	:	Santimetre
COS	:	Konsül
DAC	:	Dacia
ENV	:	Envanter
GER	:	Germania
GR	:	Gram
IMP	:	İmparator
PM	:	Pontifex Maximus

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu

Bu çalışmada Konya Etnografya Müzesinde bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus dönemine ait imparatorluk sikkeleri incelenmiştir.

Traianus ve Hadrianus döneminde birçok sikke bastırılmıştır ve diğer birçok şehirlerde de kendi adına sikke basma hakkı vermiştir.

Müzedeki mevcut sikkeler ise Konya çevresindeki çeşitli bölgelerden müsadere veya satın alma yolu ile gelmiştir. Böylece yayılım ve kullanım alanları hakkında da bilgi alabiliyoruz.

1.2. Amaç

Anadolu, bilindiği gibi elverişli coğrafyası ve bereketli topraklarıyla antik dönemlerden günümüze pek çok devletin ve uygarlığın doğuşuna ve yıkılışına tek başına şahit olmuştur. Bu durumun sonucu olarak tarihi ve arkeolojik olarak büyük bir zenginlik söz konusudur.

Sikkeler de bu arkeolojik buluntuların en önemli parçalarından bir tanesidir. Her yıl yüzlerce sikke kazı araştırmaları veya müsadere yöntemi ile müzelere kazandırılmaktadır.

Bu çalışmada da daha önce bir araştırma konusu olmayan Konya Etnografya Müzesinde bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus dönemine ait imparatorluk sikkeleri incelenmiştir. Bilindiği üzere sikkeler antik dönemde gerçekleşen olayların kesin tarihini doğru bir şekilde bize verir. Ayrıca antik dönemde gerçekleşen olayları yapılan savaşları, seferleri, kazanılan utkuları, hatta yapılan imar çalışmalarını bile sikkelerden öğrenebiliriz. Bu açıdan sikkeler çok önemli doğru bilgi veren belgelerdir.

Konya Etnografya Müzesinde bulunan bu sikkelerin araştırılması ile arkeolojiye ve müzeye önemli katkılar sağlanacaktır. Ayrıca Roma imparatorluk sikkelerinin tanımlanabilmesi açısından çalışmalarda rehber olabilecek bir çalışmadır.

1.3. Metot

Araştırmanın yapılması sistemli bir çalışmayla gerçekleşti. Konya Etnografya Muzesinde bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus dönemine ait imparatorluk sikkelerinin envanterleri tek tek incelendi, envanterlerin kayıt bilgileri alındı. Daha sonra depodan getirilen sikkelerin tek tek itina ile fotoğrafları çekildi. Çalışmanın kolaylığı sistematik olması açısından sikkeler tarih sırasına göre sıralandı. Sikkeler üzerindeki yazılar ve bilgiler hakkında gerekli araştırma ve literatür taraması yapıldı.

Ayrıca imparatorların hayatları hakkında gerekli bilgiler toparlanarak düzenli bir şekilde bir araya getirildi. Gerekli araştırmalar ve eserlerin fotoğraflama işlemleri bittikten sonra veriler bilgisayar ortamına aktarılıp gerekli Autocad ve Photoshop işlemleri yapıldı.

2. İMPARATORLARIN HAYATI

2.1. M. Ulpius Traianus M.S. (98-117)

Ünlü bir senatör ve general olan Marcus Ulpius Traianus'un oğlu olarak M.S. 53 yılında İspanya'da İtalica adlı şehirde doğdu¹. Traianus İtalya'da doğmamış ilk Roma imparatoruydu. Güneydoğu İspanya'da Sevilla yakınlarındaki Umbria'dan göç etmiştir².

Gençliğinde Roma Ordusunda hızla yükseldi ve imparatorluğun en karışık sınırlarında görev yaptı. M.S. 91 yılında consul olarak seçilmiştir³. İmparator Domitian ve onun ardından gelen Nerva'nın yanında savaflara katılmıştır.

¹ Kienast 1990, s. 122.

² Meijer 2006, s. 61.

³ Kienast, 1990, s. 122.

Ordu içinde çok fazla popülaritesi olmayan Nerva askerlerin desteğini arttırmak için M.S. 97 yılının yaz ayında Traianus'u evlatlık oğlu ve varisi ilan etti. Traianus ile başlayan manevi evlat imparatorlar, Romanın en yetkin, en başarılı imparatorlarıdır. Bu dönem M. Aurelius'un ölümü ile M.S. 180'de son bulmuştur⁴.

Traianus, M.S. 97 yılında Germanicus (Germania Fatih) sanını aldı. Nerva öldüğünde Traianus Germania'daydı. Nerva M.S. 27 Ocak 98'de ölünce Traianus sorunsuz bir şekilde başa geçti⁵.

Traianus Roma'da en fazla 3 yıl kaldı. M.S. 101 yılında Tuna'ya doğru hareket etti. Dacia Krallığına yönelik acımasız bir sefer başlattı ve Dacia ordusunu yendi⁶. Traianus'a bu başarısından dolayı M.S. 102 yılında Dacius (Dacia Fatih) unvanı verildi⁷.

Yeni imparator Roma halkı tarafından sevgiyle karşılandı imparator bu sevgiye iyi yönetimiyle karşılık verdi. Domitian döneminde haksız yere hapse atılanları serbest bıraktı, Nerva'nın ölümünden önce başlattığı Domitian döneminde el konulan özel mülklerin iade sürecini devam ettirdi. Traianus'un Roma senatosunda popülaritesi o kadar yüksekti ki kendisine M.S. 103 yılında Optimus (En İyi) unvanı verildi⁸.

I.Dacia savaşı sonunda yapılan anlaşmayı bozan Decebalus M.S. 105 yılında Tuna'nın güneyindeki Roma eyaletlerine saldırınca II. Dacia savaşı başlamış ve M.S. 107 yılına dek sürmüştür. Savaş Roma'nın utkusuyla sonuçlanmış ve Dacia Roma eyaleti olmuştur⁹. Dacia'daki altın madenlerinin Romalıların eline geçmesi ile Roma ekonomisi ilerlemiştir.

Traianus'un bu zaferi birçok sikkesinde konu edinilmiştir (Res. 1). Dağlık bir yerde oturan kadın, elinde lejyonon kartalı, önündeki çocuklardan birinin elinde üzüm salkımı,

⁴ Baydur 1998, Lev. XVII, Res. 150.

⁵ Baydur 1998, s. 46.

⁶ Meijer 2006, s. 61.

⁷ Kienast 1990, s. 123.

⁸ Kienast 1990, s. 123.

⁹ Baydur 1998, s. 47.

ötekinin elinde başak vardır. Kadın Dacia eyaletini simgelemekte. Lejyon kartalı, buradaki Roma lejyonlarını işaret etmektedir¹⁰.

M.S. 106 yılında Suriye valisi A. Cornelius Palma'nın Nebati Krallığından aldığı topraklar üzerinde Arabia eyaleti kurulmuştur¹¹. Traianus, Nebati Kralı Rabbel, varis bırakmadan ölünce Nebati krallığının ülkesini Roma'ya bağlar. Bu ülkenin iki kenti Petra ve Bostra birer Roma kalesi haline gelir. Sonraki yedi yıl boyunca imparatorluğa barış hâkim olur. Traianus İtalya'da ve memleketi İspanya'da yeni yapılar, anıtlar, yollar yaptırır. Bu yapılar sikkelerde işlenmiştir¹². (Res. 2). Dacia savaşından sonra yaptırılmış olan zafer takı, Iuppiter Optimus Maximus'a adanmıştır takın Attika denilen bölümünde görülen (IOM) harfleri bunu göstermektedir¹³.

M.S. 113-117 yılları arasında Parth'larla savaşılmıştır¹⁴. Kazanılan zafer sonunda M.S. 115 yılında Traianus Parthicus (Parthica Fatihi) ve dokuz kez imparator sanımı aldı¹⁵.

Traianus'un aldığı ünvanlar sikkelerde işlenmiştir, utku kazanmış olan imparator, yüksek bir yerde oturmakta halk ve askerler kendisini selamlamaktadır¹⁶. (Res. 3).

Parth zaferinden sonra Traianus, Mezopotamya'ya inerek M.S. 116 yılında Perslerin başkenti olan Ktesiphon'u aldı ve Basra Körfezine kadar ilerledi. Mezopotamya'yı bir Roma eyaleti olarak ilan etti. Ancak Parth'ların yeniden hareketlenmesi üzerine, Mezopotamya'nın güney kısmı Parth'lara bırakılmıştır. Burada Pers kralı Osroes'i tahtından indirmiş ve yerine Rom'a sadık oğlu Parthamaspatēs'i buranın kralı yapmıştır.

Roma ordusu Traianus döneminden sonra bir daha asla doğuya doğru bu kadar sokulmamıştır. Traianus dönemi'nde, imparatorluk, tarihindeki en geniş sınırlarına kavuşmuştur. Traianus'un savaşçı kişiliği çok ağır basar. Bunun yanında senatoyla olan ilişkisi

¹⁰ Baydur 1998, s. 47.

¹¹ Baydur 1998, s. 47.

¹² Baydur 1998, Lev. XVII, Res. 159.

¹³ Baydur 1998, s. 48.

¹⁴ Baydur 1998, s. 47.

¹⁵ Sear 1988, s. 39.

¹⁶ Baydur 1998, Lev. XVII, Res. 155.

sırasında bilgeliği, saygısı ve alçak gönüllülüğü ile anılır. İlk defa Roma'da İtalyan olmayan bir imparatorun başa gelmesi onun, hakkıyla kazanan, emek veren biri olduğunu gösterir.

Traianus döneminde yollar ve limanlar inşa edilmiştir. Ayrıca imparatorluk hazinesinde fakirlere ve çocuklara destek olunması için ödenek hazırlanmıştır.

Traianus doğuda çıkan ayaklanmalarla uğraşırken sağlığı bozulduğu için görevini valilere bırakarak Roma'ya döndü. Roma'ya dönerken Kilikia'da Selinus kentinde M.S. 117 yılı Ağustos'unda ölmüştür. Ölümünden kısa bir zaman önce karısı, Plotina'nın etkisiyle, Hadrianus'u evlat edinmiştir.

2.2. P. Aelius Hadrianus M.S. (117-138)

İmparator Publius Aelius Hadrianus M.S. 24 Ocak 76 yılında İspanyanın İtalica şehrinde doğdu¹⁷. Traianus ölmüştü, ama hayattayken kendisinden sonra kimin imparator olacağını belirlememişti. Ancak ölümünden bir gün sonra Plotina ve imparatorluk muhafızları komutanı Attinus, Hadrianus'un Traianus tarafından evlat edinilmiş olduğunu duyurdu¹⁸.

Hadrianus 10 yaşında iken babası öldü ve Traianus onu yanına aldı¹⁹. Hadrianus, Traianus ve Publius Acilius Attinus'un vasiyeti altına girdi. Hadrianus, döneminin genç aristokratları gibi değişik konularda eğitildi ve Yunan Edebiyatını öğrenmeye olan düşkünlüğü nedeniyle kendisine; Graeculus (Küçük Yunan) lakabı verildi.

¹⁷ Kienast 1990, s. 128.

¹⁸ Meijer 2006, s. 63.

¹⁹ Seaby 1967, s. 94.

Hadrianus 14 yaşındayken İtalia'yı ziyaret etti ve M.S. 93 yılında orduya katıldı. Traianus onu Roma'ya geri çağırды ve askeri görevi; Lejyon II Adiutrix Tribunlüğüdü²⁰.

Hadrianus, M.S. 100 yılında Vibia Sabiana ile evlendi. Traianus'un Parthica Savaşı süresince Suriye valisi olarak atandı²¹. Aynı zamanda kısa bir süre için Atina Archon'uydu ve Atina vatandaşlığına seçilmişti.

Hadrianus Dacia'lılara karşı yapılan savaşta oldukça aktifti. Traianus ciddi olarak hastaydı ve Roma'ya dönme kararı aldı. Hadrianus ordunun arkasını kollamak için muhafız olarak Suriye'de kaldı. Traianus, iyice hastalanmadan önce Selinus'a kadar gelebildi. Hadrianus her halükarda apaçık varis olduğu halde henüz Traianus'un varisi olarak evlat edinilmemiştir. Traianus ölüm döşeğinde yatarken karısı Plotina'nın da etkisiyle Hadrianus'u evlat edindi ve ardından M.S. 117 yılında Kilikia da öldü.

Hadrianus'a M.S. 117 yılında İmparator Caesar Traianus Hadrianus Augustus unvanı verildi²². Hadrianus, Traianus'un aksine barışçıl bir politika izlemiştir. M.S. 119 yılında Roxalon ve Sarmat'larla yapılan savaş da kısa sürede bitirmiştir. Kültürlü bir kişi ve iyi bir organizatör olan Hadrianus'un dönemi bir barış dönemidir²³. Hadrianus, Traianus'un ölümünden sonra tanrılaştırılmıştır.

Egemenliğinin hemen başında darp edilen sikkelerinden birinde 'Tanrılaştırılmış Traianus'un oğlu Hadrianus' şeklinde gösterilmektedir. Hadrianus barış politikası süresince imparatorluk sınırları boyunca birçok yapı yaptırdı ya da yıkılan yapıları onardı. Bu yapılardan en önemlisi İngiltere'deki "Hadrian Duvarı" dır.

Hadrianus yirmi yıl süren Roma dışı gezilerinde M.S. 123-124 yıllarında diğeri de M.S. 129-132 yılları arasında olmak üzere iki kere Anadolu'ya gelmiştir. Bu ziyaretleri sırasında Karia Bölgesinde yer alan Stratonikeia, Aphrodisias ve Iasos'un da içinde bulunduğu pek çok

²⁰ Seaby 1967, s. 94.

²¹ Seaby 1967, s. 94.

²² Kienast 1990, s. 128.

²³ Baydur 1998, s. 49.

şehri gezmiş bu şehirlerde bulunan hasarlı binaları restore ettirmiş ya da yeni binalar yaptırtmıştır.

Bu onarım ve yeni yapılan binaların masraflarının hepside bizzat imparatorluk hazinesi tarafından karşılanmıştır. Aphrodisias'daki Hadrianus Hamamları ve Iasos'daki Agora Galerileri'de bu dönemde yapılmış olan yapılarıdır²⁴.

Buradan da anlaşılacağı gibi Anadolu'nun belirli yerlerinde Hadrianus dönemine ait sikkelerin görülmesinin nedenlerinden biri de Anadolu'da yapılan yapı faaliyetleri ve bu yapı faaliyetlerinin masraflarının imparatorluk hazinesi tarafından karşılanması ile ilgilidir.

Hadrianus, egemenliğinin büyük bir bölümünü Roma dışında eyaletlere geziler yaparak geçirmiştir. Bu gezilerin amacı imparatorluk içinde birliği güçlendirmek, aynı zamanda dünyayı tanımaktır²⁵.

Hadrianus'un imparator olmadan önce de Roma ordusuyla Roma dışında çok yeri gezmiş olması birçok konuda deneyim kazanmasına neden olmuştur.

İmparator ilk turunu M.S. 121 yılında Germany'a yaptı. Daha sonra Britanya'ya gitti. İmparator Hadrianus Anadolu'nun da birçok yerini gezmiş seyahatler yapmıştır. Antalya'daki Hadrian Kapısı M.S. 130 yılında Hadrianus'un kenti ziyaret etmesi onuruna yapılmıştır. İmparator Hadrianus Karadeniz, İzmit, Claudipolis, Euromenos kentlerini gezmiştir.

İmparator Hadrianus doğudaki hakimiyeti boyunca Yahudilerin başkaldırmalarıyla mücadele etmiştir. Bu mücadele M.S. 132 yılında başarıya ulaşmıştır²⁶.

Hadrianus'un kendisini ülkesinin gelişimine adanmış ve her zaman tahtı için çalışmış, yetenekli biri olduğu şüphesizdir.

²⁴ Koçel 1998, s. 2-11.

²⁵ Baydur 1998, s. 50.

²⁶ Seaby 1967, s. 94.

Yaptığı en büyük faaliyetlerden biri eyaletler ve Roma arasındaki farkı kaldırmaktır²⁷. Yolsuzluğu bertaraf edip orduyu tekrar organize etmiş ve büyük oranda anayasa sistemini geliştirmiştir²⁸.

Hadrianus, sağlık sorunları nedeniyle M.S. 134 yılından sonra gezilerine son vererek Roma'ya dönmüştür. Hadrianus, Roma'ya döndükten sonra Tivoli yakınındaki villasına çekilmiştir. Tibur'da bir saray ve gezdiği ülkelerde gördüğü anıtların kopyalarını yaptırmıştır. M.S. 137 yılında tahta geçişinin 20. yılını kutlamış Vicennalla (20. yıl şenlikleri) düzenlenmiştir²⁹.

Hadrianus kendi oğlu olmadığı için hastalanınca L. Ceionius Commodos'u M.S. 106 yılında manevi evlat edinerek, ardılını belirlemiştir. Bu kişiye L. Aelius Caesar adı ve halk tarafından Tribun yetkisi verilmiş, Tuna Ordularının komutanlığına atanmıştır. M.S. 138'de Romaya dönen prens kalpten ölmüştür³⁰.

L.Aelius'un ölümü üzerine Hadrianus bu kez senatör Titus Aurelius Antoninus'u evlat edinmiş, kendisine T. Aelius Aurelius Caesar Antoninus adı verilmiştir³¹. Sonradan Pius sanını alacak olan Antoninus Pius M.S. 138 yılının Temmuz ayında Hadrianus'un ölmesi üzerine tahta geçmiştir.

²⁷ Seaby 1967, s. 94.

²⁸ Seaby 1967, s. 94.

²⁹ Baydur 1998, s. 52.

³⁰ Baydur 1998, s. 52.

³¹ Baydur 1998, s. 53.

3. TRAIANUS ve HADRIANUS'UN SIKKELER ÜZERİNDEKİ PORTRE ÖZELLİKLERİ

3.1. Traianus'un Portre Özellikleri

Traianus yüz ifadesi ve şekli yönünden belirli karakteristik portre özelliklere sahiptir. Dışa karşı alaycı bir ifade ve formda sert bir şekilde iktidar ve kontrol isteği gözlenmektedir. Bu nedenle Traianus'u diğer imparatorlardan ayırmak ve sikkeler üzerinde tanımlamak daha kolaydır.

Traianus'un betimlemelerinde, saçların tepeden itibaren yanlara alın ve üzerine yarım ay veya virgül şeklinde eşit mesafelerle öne doğru düz taranmasıyla meydana gelen dar bir alın, çember daireye benzer bir kafa yapısı vardır. Başının arka kısmı dışa bombelidir³².

Sert çatık kaşlar derinde ve büyük göz çukurları vardır ve gözler hafif kapanıktır. Hafif kemerli ve kanatlı bir burnu vardır. Alt dudağın hafif içe çekilmesiyle oluşmuş dışa çıkık çene karakteristik özelliklerinden bir tanesidir.³³

Bu çalışmadaki sikkelerde de Traianus'un yukarda bahsettiğimiz portre özellikleri görülür. Sikkeler üzerinde Traianus genellikle sağa doğru dönük profilden betimlenmiş ve başında defne ya da zeytin dalından çelenk ile görmekteyiz.

Ayrıca çalışmamızdaki Traianus'un sikkelerinin üzerindeki Traianus porteleri çeşitli tiplerde betimlenmiştir.

³² Chamay-Maier 1989, s.13

³³ Chamay-Maier 1989, s.13

Tip 1

Sikkeler üzerinde görülen bu tipte Traianus karakteristik portre özellikleri görülmemektedir.

Traianus'un ayırt edici özelliklerinden biri olan saçların tepeden itibaren alın üzerine virgül ya da yarım ay şeklinde eşit mesafelerle düz taranmasıyla meydana gelen dar alın bu tipte mevcut değildir. Saçlar daha dalgalıdır ve düz değildir. Ayrıca Traianus'un yuvarlak çember ve arkadan dışa çıkık olan kafa yapısı bu portrelerde gözlenmemektedir. Bunun aksine uzun ince bir kafa ve yüz yapısı mevcuttur. Ama dudaklar Traianus'un karakteristik portre özelliğini yansıtmaktadır. İçe çekik alt dudak ve dışa doğru hafif çıkık çene genel özelliğidir. Bu tipte Traianus orta yaşlarda betimlenmiştir.

Çalışmamızda bu tipin görüldüğü sikkeler (85, 86, 87, 89, 773, 1383, 1386, 1387, 1389, 1390, 1395, 1398, 1399, 1403, 1405, 1407, 1408, 1410, 1411, 1412, 1946/7, 1961/5, 1992/3, 2172, 2306, 4569, 5955, 6073, 6250) envanter numaralı sikkeler bu tipe örnek gösterilebilir.

Tip 2

Sikkeler üzerindeki bu tipte Traianus portresi çok kaba, hantal ve şişman betimlenmiştir. Yukarıdan basık büyük ve arkaya doğru oldukça bombeli bir kafa yapısı, büyük kulaklar ve kilolu bir yüz mevcuttur. Traianus bu tipte biraz yaşlı işlenmiştir. Bu tipte Traianus'un belirleyici özelliklerinden sadece dudaklarını içe çekik alt dudak, dışa çıkık çenesi ile görmekteyiz.

Bu tipe (82, 83, 90, 2090/1, 2221/3, 2296, 2781, 3368, 3680, 4612, 5057, 5954, 6285) envanter numaralı sikkeler örnektir.

Tip 3

Bu sikkelerde Traianus, karakteristik portre özelliklere sahiptir. Sert bir ifade ile iktidar ve kontrol gücü gözlenmektedir. Saçlar tepeden itibaren yanlara ve alın üzerine yarım ay şeklinde eşit mesafelerle öne doğru düz taranmıştır ve bu nedenle alın dardır. Çember daireye benzer bir kafa yapısı vardır. Başının arka kısmı dışa bombelidir³⁴. Sikkelerde profilden betimlendiği için hafif kemerli ve kanatlı burnu daha belirgin görülmektedir. Bu özellik de Traianus'un ayırt edici profil özelliklerinden bir tanesidir. Alt dudak hafif içe çekilmiş ve çene dışa çıkıktır. Traianus bu tiplerde orta yaşlarda betimlenmiştir.

Buna örnek sikkeler (84, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1391, 1393, 1394, 1396, 1402, 1406, 2021/1, 2027/1, 2090/3, 5375, 6299) envanter numaralı sikkelerdir.

³⁴ Chamy and maier 1989, s.13

3.2. Hadrianus'un Portre Özellikleri

Hadrianus dönemi Sanatı Roma'ya ve Roma'ya bağlı tüm eyaletlerde hissedilmektedir. Klasik dönemin etkileyici zarafetini Helenistik dönemin realist yapısıyla harmanlayan sanatkarlar Hadrianus dönemi eklektiğini oluşturmuştur.

Serbest heykeltıraşlık eserleri ve mimari kabartmalarda kendini belli eden bu stil imparatorun portrelerinde de fark edilebilir nitelikleriyle, en ilgi çekenlerden bir tanesi olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Hadrianus portrelerinde, yuvarlak bir baş dolgun bir yüze sahiptir. Yuvarlak başa uygun şekilde tepeden uyumlu bir şekilde sağa sola taranarak alına, kulaklar üzerine dökülen saç bukleleri S şeklinde aşağıya doğru inerek hafif dışa kıvrılmıştır.

Kaşları birbirine yakın olarak betimlenen Hadrianus, geç dönem portrelerinde olgun bir imparator ifadesini yansıtan, kaşlardan yukarıya doğru çıkar şekilde betimlenen ciddi bir mimik yerleştirilmiştir. Sikkelerimizde de bu örnekleri görmek mümkündür

İmparatorun bakışları ciddi bir iş yapıyormuşçasına tek bir yöne odaklanmıştır. İmparatorun burnu yüzüne göre biraz daha büyüktür. Buda imparatorun fiziksel özelliğinin yansıtıldığını gösteriyor. Ağzı kapalı, üst dudağı ince ve bıyığı ile kapatılmış olarak gösterilmiş, alt dudak daha kalın gösterilmiştir.

Hadrianus döneminin en önemli özelliği ve Hadrianus portrelerinin en ayırt edici özelliği imparatorun sakallı betimlenmesidir. Yüzündeki yara izini kapatmak için bıraktığı sakal, sonraki imparatorlarda da moda olmuştur³⁵. Bu imparatorun asker, bilim adamı ve felsefi kimliğini yansıtan bir simge olmuştur.

Hadrianus'a ait sikkelerde de aynı betimleme görülür. Bu imparatorun, tüm Roma ve eyaletlerde değişmeyen bir stili olduğunu göstermektedir. Bunun yanında imparatorun, gençliğinden yaşlılık dönemine kadar olan süreçteki kısmi değişiklikleri, örneğin; saçın sakalın

³⁵ Baydur 1998, s. 50.

işleniş biçimleri imparatorun sikkelerinde görmekteyiz. Bu nedenle çalışmamızdaki Hadrianus sikkelerini de genç ve yaşlılık dönemi olmak üzere ikiye ayırıyoruz.

Hadrianus'un genç olarak betimlendiği sikkeler (764, 813, 1414, 1416, 1417, 1418, 1419, 1420, 1779/1, 1779/3, 226/5, 2269/1, 3594, 4673, 4711, 6211) envanter numaralı sikkelerdir.

İlerlemiş yaşta olarak betimlendiği sikkelere ise (1413, 1415, 1449, 3488, 4317, 4847, 5227, 5382, 5390, 6258) envanter numaralı sikkeleri örnek gösterilebilir.

4. SİKKE ve ROMA SİKKELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Sikke, ağırlığı ayarlanmış, kendisini darp edip tedavüle çıkararak ve üzerinde, istendiğinde tekrar geri almayı taahhüt eden yetkili idarenin ya da devletin arma veya işaretini taşıyan yuvarlak (disk şeklinde) ufak metal parçasıdır.³⁶

Batı Anadolu'da İ.Ö. 7. Yüzyılın ikinci yarısında icat edilen sikke kısa zamanda Ege ve Akdeniz dünyasına yayılmıştır. İlk sikkeler aristokratlar tarafından basılmıştır. Lydia Krallığı'nın sikke basımını ele alıp belli bir düzene sokmasından sonra, Batı Anadolu'da kurulan kentler (kent-devletleri) de sikke basmaya başlamışlardır.³⁷

Eski yazılı kaynakların da bildirdiğine göre, (Herodot I, 94) ilk sikkeler, batı Küçük Asya'da büyük bir devlet kurmuş olan Lydialılar tarafından icat edilmiştir.(M.Ö.640/630)³⁸

İlk Roma sikkeleri, Yunan dünyasındaki gibi değerli metalden değil bakırdandır. Nedeni; İtalya'da Etruria (Toscana) bölgesinde zengin bakır yataklarının bulunmasıdır.³⁹

Roma imparatorluğunun ilk iki yüzyılında Roma sikkelerinin arka yüzleri, oldukça zengin işlenmiştir; imparatorların programları, icraatları hakkında bilgi kaynağı, aynı zamanda propaganda aracı olmuştur⁴⁰.

Roma sikkelerinin ön yüzündeki imparator portreleri, isim ve ünvanlar, memuriyet payeleri imparatorların tanınmasının yanında sikkelere kesin bir tarih verebilmemizi sağlar. Böylelikle arka kısımda tasvir edilen olayların, ne zaman gerçekleştiğini; yapıların ne zaman yapıldığını bize doğru bir şekilde verir.

³⁶ Tekin 1997, s.19

³⁷ Tekin 1997, s.20

³⁸ Atlan 1993, s.14

³⁹ Baydur 1998, s. 9.

⁴⁰ Baydur 1998, s. 10.

Roma sikkelerinin bir diğere önemi ise; yapılan savaşlar, kazanılan zaferler, alınan unvanlar, inşa edilen yapılar sikkelerde hep işlenmektedir. Bu yüzden haberleşmenin kısıtlı olduğu antik çağda bir nevi haberleşme aracıdır.

Sikkelerin üzerinde egemen kişi portresi ilk olarak cumhuriyetin sonlarında Caesar ile başlar. İmparator portreleri önce idealize edilirken sonraları gerçekçi portreler ortaya çıkmıştır⁴¹. Kıdemli imparatorların portreleri şua (ışın) taçlı, genç imparatorlar veya ceasarlar çıplak başlı tasvir edilmiştir, imparatoriçeler ise genellikle omuzlarının arkasında bir hilal ile tasvir edilmiştir. Sikkelerin arka yüzleri genelde daha az özenerek basılmıştır ve daha çabuk aşınıp paslanır, fakat yine de sikkelerin çoğunun arka yüzlerinde ayakta duran tek bir figür bulunmaktadır⁴².

Sikkelerin arka yüzlerinde betimlenen tanrılar, Geç Roma döneminde imparatorluğun koruyucusu olarak görülmektedir. Victoria (utku), Pax (barış), Libertas (özgürlük) gibi kavramlar ve imparatorların erdemine işaret eden Virtus (yüreklilik), Iustitia (adalet duyarlılığı) sikkelerin arka yüzlerinde sık görülen personifikasyonlardır. Sikkelerin arka yüzünde mitolojik olaylara da yer verilmiştir⁴³.

İmparatorluk döneminde Roma sikkeleri üzerinde imparator isimlerinin önünde yer alan imparator sanı, Cumhuriyet döneminden bu yana, başarı kazanan komutanlara senato tarafından veriliyordu. Caesar M.Ö. 45 yılında kazandığı Mudo savaşından sonra bu ünvanı sürekli kullanma hakkı kazanmıştır ve bunu varislerine de verebilecekti. İmparatorların isimleri arasında yer alan Caesar adı diktatör Caesar'dan gelmektedir. İlk imparator ve Caesar'ın yeğeni olan Augustus ve ondan sonrakiler bu adı almış imparatorlardır. Yasal yolla imparator olduklarını göstermek için, isimleri arasında bu adı kullanmışlardır. Hadrianus döneminden itibaren (M.S. 117-138) bu sıfat bırakılmıştır⁴⁴.

⁴¹ Baydur 1998, s. 11.

⁴² Harl 2002, s.9

⁴³ Baydur 1998, s. 11.

⁴⁴ Baydur 1998, s. 30

Roma sikkeleri üzerinde ki AVG Augustus un kısaltmasıdır. AVG unvanında G sayısı (AVGG veya AVGGG) iktidarda olan imparator sayısını göstermektedir. Augustus'dan sonraki imparatorların hepsi bu unvanı kullanmışlardır.

Roma sikkeleri üzerinde daha birçok unvan görülmektedir bunlar; Pontifex Maximus (Başrahip) bir diğer memuriyet ise Tribunicia Potesta'dır (Halk meclisinin dokunulmaz gücü). Bu görev ve yetkiler Augustus'dan itibaren imparatorlar tarafından kullanılmıştır ve her 10 Aralıkta bu görev yeniliyordu. Bu ünvanlar yanındaki rakamlar genellikle imparatorların egemenlik yıllarını göstermektedir. Aynen konsüllük yetkisi de yenilendiğinde COS kısaltmasının yanındaki sayılar ile kaç defa konsül seçildiği gösterilmektedir. Bu da bize tarihlemeye büyük katkı sağlamaktadır. Kısacası;

Sikke lejandları bize aşağıdaki bilgileri verir⁴⁵:

- 1) Sikkeyi basan halkın ve hükümdarın adını,
- 2) Sikke basımında sorumlu magistratın (memurun) adını,
- 3) Sikke tipini açıklayıcı adını,
- 4) Sikke kalıpcısının adını,
- 5) Tarih (Hellenistik dönemden itibaren),
- 6) Birim.

⁴⁵ Kraay 1966, s.13-14

5. SİKKELERİN TARİHLENDİRİLME METODU

5.1. Traianus'a Ait Sikkelerinin Tarihlendirilmesi

Traianus sikkelerinin tarihlenmesinde aşağıdaki metot kullanılmaktadır⁴⁶.

M.S. 97	TRP	CAESA	GERM.	
M.S. 98	IMP.	TRP I	COS.II	AUGUSTUS PM P.P.
M.S. 99	IMP	TRPIII		
M.S. 100	IMP	TRPIII	COS.III	
M.S. 101	IMPII	TRPV	COS.III	
M.S. 102	IMPIII	TRPVI	DACICVS	
M.S. 103	TRPVII	COS.V	OPTIMVS	PRINCEPS
M.S. 104	IMP V	TRPVIII		
M.S. 105	TRPVIII			
M.S. 106	IMPVI	TRPX		
M.S. 107	TRP XI			
M.S. 108	TRPXII			
M.S. 109	TRPXIII			
M.S. 110	TRPXIII			

⁴⁶ Sear 1967, s. 100.

M.S. 111	TRPXV		
M.S. 112	TRPXVI	COS.VI	
M.S. 113	TRPXVII		
M.S. 114	IMP VII	TRPXVIII	OPTIMVS
M.S. 115	IMP VIII-XIII	PARTHICVS	
M.S. 116	TRPXX		
M.S. 117	TRPXXI.		

5.2. Hadrianus'a Ait Sikkelerinin Tarihlendirilmesi.

Hadrianus sikkelerinin tarihlenmesinde aşağıdaki metot kullanılmaktadır⁴⁷

M.S. 117	IMP	TRP	COS I	AUGUSTUS. P.M.
M.S. 118	TRPII	COS II		
M.S. 119	TRPIII	COS III		
M.S.120	TRPIIII			
M.S. 121	TRP V			
M.S. 122	TRP VI			
M.S. 123	TRP VII			
M.S. 124	TRP VIII			
M.S. 125	TRP VIII			
M.S. 126	TRP X			
M.S. 127	TRP XI			
M.S. 128	TRP XII	PP		
M.S. 129	TRP XIII			
M.S. 130	TRP XIII			
M.S. 131	TRP XV			

⁴⁷ Sear 1967, s. 105.

M.S. 132	TRP XVI
M.S. 133	TRP XVII
M.S. 134	TRP XVIII
M.S. 135	TRP XVIII IMP. II
M.S. 136	TRP XX
M.S. 137	TRP XXI
M.S. 138	TRP XXII

6. SİKKELERİN ÖN ve ARKA YÜZÜNDE YER ALAN YAZILAR ve PERSONİFİKASYONLAR

6.1. Hadrianus ve Traianus Sikkelerinin Önyüzünde Ve Arka Yüzünde Yer Alan Yazılar

AVG	AUGUSTUS	Ulu, Temiz, Yüce İmparator
BRIT	BRİTANICUS	Britanya Fatihi
CAES	CAESARI	Caesar Soyundan
COS	CONSULI	Konsül
COS II	CONSULI ITERIUM	İkinci Kez Konsül Seçilmiştir
COS III	CONSULI TERTIUM	Üçüncü Kez Konsül Seçilmiştir
COS IV	CONSULI QUARTUM	Dördüncü Kez Konsül Seçilmiştir
COS V	CONSULI QUINTIUM	Beşinci Kez Konsül Seçilmiştir
DAC	DACİCUS	Dacia Fatihi
ETER AVG	AETERNITATI AVGVSTVS	İmparatorluğun Sonsuza Kadar Devamı İçin

FORT RED	FORTUNA REDUX	İmparatorun mutlu dönüşü
GER	GERMANICUS	Germanya Fatih
IMP	IMPATOR	İmparator
IVSTITIA AVG	IVSTITIA AVGVSTVS	İmparatorun Adaleti
MONETA AVG	MONETA AVGVSTVS	İmparatorun Darphanesi
OPTIMO	OPTIMUS	En iyi
PM	PONTIFEX MAXIMUS	Başrahip
PP	PATER PATRIAE	Vatanın Babası
PRINCI	PRINCEPS	Yurttaşların Birincisi
PİETAS II AVG	PİETAS AVGVSTVS	İmparatorun Dindarlığı
SC	SENATUS CONSULTUM	Senato Kararı
S.P.Q.R.	SENATUS POPULUSQUE ROMANUS	Roma Halkı Senatosu
TRP	TRIBUNICA POTESTATE	Halk Meclisinin Dokunulmaz Gücünün Başı
TRP II	TRIBUNICA POTESTATE	İkinci Kez Halk Meclisinin Dokunulmaz Gücünün Başı

6.2. Hadrianus ve Traianus Sikkelerinin Arka Yüzünde Yer Alan Tanrı Ve Personifikasyonlar

- Aeternitas:** Latince ‘Sonsuzluk, devamlılık’ anlamına gelmektedir. Meşale ve küre tutan kadın şeklinde tanımlanır ⁴⁸.
- Aequitas:** Latince eşitlik anlamına gelir. Terazî ve bereket boynuzu tutan kadın olarak tanımlanmıştır.
- Annona:** Latince ‘Yıllık ürün, hasat demektir’ başak ve bereket boynuzu tutan kadın şeklinde tanımlanır.
- Concordia:** Latince ‘Anlaşma uyum’ anlamına gelir. Roma vatandaşları arasındaki uyumlu yaşantıyı temsil eder. Asa patera ve bereket boynuzu tutan kadın şeklinde tanımlanır.
- Diana:** Roma dininde Artemis ile bir tutulan tanrıça. Işık tanrıçası sayılır. Elinde ok yay yanında av köpekleri veya uzun bir meşale ya da alınının üzerinde yarın ay ile tanımlanır.
- Felicitas:** Mutluluk, refah, bereket boynuzu ve caducetus tutan kadın şeklinde tanımlanır.
- Fortuna:** Şans, kaderli. Gemi dümeni, bereket boynuzu tutan kadın olarak tanımlanır.
- Genivs:** Latince ‘Ruh, deha, yetenek, varlık, yaşamın esası’ anlamına geliyor. Patera, bereket boynuzu tutan erkek olarak tanımlanır.
- Ivstitia:** Latince ‘Adalet’ anlamına gelmektedir. Zeytin dalı, patera, asa bazen de terazî tutan kadın şeklinde tanımlanır.

⁴⁸ Tülay 2001, s. 12.

- Jupiter:** Roma devletinin baş tanrısıdır. Çıplak ya da yarı çıplak ayakta tahtta otururken betimlenmiştir. Elinde asa, kartal, yıldırım demeti, ya da Nike figürü tutar.
- Liberitas:** Latince ‘Hürriyet, özgürlük, serbestlik’ anlamına gelmektedir. Elinde sivri dipli libertas kabını baş aşağı tutan kadın şeklinde tanımlanır.
- Liberalitas:** Latince ‘Cömertlik, fikir genişliği’ anlamına gelmektedir. Elinde tablet ve bereket boynuzu tutan kadın şeklinde tanımlanır.
- Mars:** Savaş tanrısıdır. Elinde kalkanı ve mızrağı ile betimlenir.
- Moneta:** Haber veren uyarıcı anlamına gelir. Tanrıçanın elinde terazi ve cornucopiae ile tanımlanır.
- Pax:** Latince ‘Barış’ anlamına gelmektedir. Zeytin dalı, asa bereket boynuzu tutan kadın olarak tanımlanır.
- Pietas:** Saygı, yakınlık, vazife, dindarlık asa anlamına gelmektedir. Patera ve asa tutan, yüzü peçeli kadın şeklinde tanımlanır. Bazen sunak önünde güzel koku kutusu ile takdis yapar durumda tanımlanır.
- Roma:** Roma şehrinin tanrıçasıdır. Zırhlı ve silahlı olarak oturan kadın şeklinde tanımlanır.
- Salus:** Latince ‘İyi durum, kurtuluş, sıhhat, hastalık tefliklere karşı korunma’ anlamına gelir. Bir sunağın etrafına sarılan yılanı patera ile besleyen kadın şeklinde tanımlanır. Elinde asası vardır.
- Spes:** Latince ‘Ümit’ anlamına gelmektedir. Bir elinde çelenk, diğeriyle eteğini hafifçe yukarıya kaldırmış ve yürür durumda kadın olarak tanımlanmaktadır.

- Victoria:** Zafer tanrıçasıdır. Elinde defne ve zafer çelengi tutan kanatlı kadın olarak yürür tarzda kadın⁴⁹, olarak betimlenmektedir.
- Virtivs :** Latince ‘Cesaret, erdemlik’ anlamına gelir. Zırhlı, mızraklı, elinde zafer figürüyle yürür durumdaki kadın şeklinde tanımlanır.⁵⁰

⁴⁹ Tülay 2001, s. 35

⁵⁰ Tülay 2001, s. 210

7. SONUÇ

Bu çalışmamda Konya Etnografya Müzesi'nde bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus dönemine ait İmparatorluk Sikkelerini çalışma konusu yaptım. Çalışmada sikkelerin itina ile fotoğraf çekimleri yapıldı ve envanter kayıtları alındı. Çalışmanın kolay, anlaşılır ve sistematik olması açısından sikkeleri tarih sırasına göre sıralayarak kataloğunu hazırladım.

Sikkeler bilindiği üzere bize antik çağı en doğru biçimde anlatırlar. Aynı zamanda sikkeler antik dönemdeki günlük yaşamı, festivalleri, spor karşılaşmalarını, şehirlerde inşa edilen köprüleri, suyollarını, deniz fenerlerini, mitolojik olayları bize aktarır. Sikkeler için antik dönemin bir nevi gazetesi diyebiliriz. Sikkeler, üzerinde tasvir edilen olaylar, icraatlar açısından tarihlendirmede bize doğru ve net sonuçlar verir.

Bu yüzden arkeolojik birçok materyalin de tarihlenmesinde bize yardımcı olur.

Büyük koleksiyonların 17. Yüzyılda oluşturulmaya başlanmasına rağmen, antik sikkelere doğru bir anlam verilmesi ve sistematik olarak toplanmaya başlanması 18. yy.a rastlar⁵¹.

18 ve 19 yüzyılda bilimsel incelemeye tabi tutulan sikke tarihin araştırmasında arkeoloji, filoloji gibi bilim dallarıyla birlikte yerini almıştır. Çalışmamızda anlatmaya çalıştığımız sikkeler, belli bir sisteme oturtulmuş ve ayrı bir sektör haline getirilmiştir. Büyük bir imparatorluk olan Roma imparatorluğu hâkimiyeti süresince birçok sikke basmıştır. Çalışmamızda da bu zenginliğin içinden küçük bir kısım görmekteyiz.

Bu çalışmada Traianus'a ait altmış üç sikke vardır. Bunların yirmi ikisi gümüş, kırk biri bronzdur. Hadrianus'a ait yirmi dokuz sikke vardır. Bunların on biri gümüş, on sekizi bronzdur. Sikkeler müzeye müsadere ve satın alma yolu ile kazandırılmıştır. Konya'nın çeşitli ilçelerinden getirilmiştir (Hadim, Bozkır gibi).

⁵¹ Tekin 1997, s.49

Sikkelerin üzerindeki yazıları teker teker inceleyerek bunların ne anlama geldiğini araştırarak inceledim. Böylece Traianus ve Hadrianus'un hangi unvanları, sıfatları ve ne zaman aldıklarını öğrenmiş olduk. Örneğin bir Traianus sikkesinin ön yüzünde "IMPeratori TRAIANO AVGusto GERmanico DACicus Pontifici Maximo TRibunicia Potestate COnSuli VI Patri Patria" yazısı vardır. Bu yazıdaki Dacicus sıfatı ile imparatoru Dacia'yı işgal eden fetih eden kişi olarak tanıtmaktadır. İmparatorun isminin datif biçimiyle yazılmasından da, bu basımın ona bir armağan olarak 112-117 yılları arasında sunulduğu anlaşılmaktadır⁵². Germanico sıfatı ile Germania Fatihi olduğu anlatılmak istenmiştir.

Sikkeler üzerindeki Augustus (Evrenin Kutsal Sahibi)⁵³ ünvanı ise senato M.Ö. 27 yılında Octavian'a Augustus sanını vermiştir. Bu tarihten sonra sikkeler üzerinde bu sıfat görülmektedir⁵⁴.

İmparatorluk döneminde; imparatorların isimlerinin önünde yer alan İMParator sanı, Cumhuriyet Döneminden bu yana, utku kazanan komutanlara senato tarafından veriliyordu. Caesar, M.Ö. 45 yılında kazandığı Munda savaşından sonra, bu unvanı sürekli kullanma hakkını kazanmıştır ve bunu varislerine de verebilecekti⁵⁵.

İmparatorların isimleri arasında yer alan Caesar (Caesar soyundan) adı da diktatör Caesar'dan gelmektedir. İlk imparator ve Caesar'ın yeğeni olan Augustus bu adı almış, sonraki imparatorlar da, yasal yoldan imparator olduklarını göstermek için, isimleri arasında bu adı kullanmışlardır⁵⁶.

Bir Hadrianus sikkesinin ön yüzündeki "IMParator CAESAR TRAIANVS HADRIANVS Pontifex Maximus TRibunicia Potestate COnSul III" yazısında TR.P (Tribunicia Potestate) kısaltması ve yanındaki sayılar genellikle imparatorların egemenlik yıllarını

⁵² Karwiese 2004, s. 88.

⁵³ Tülay 2001, s. 35.

⁵⁴ Baydur 1998, s. 30.

⁵⁵ Baydur 1998, s. 30.

⁵⁶ Baydur 1998, s. 30.

göstermektedir. Consül'lük yetkisi de yenilendiğinde COS kısaltmasının yanındaki sayılarda sikkelerin kesin tarihlendirmesine olanak vermektedir⁵⁷.

Hadrianus'un ismi M.S. 125 yılından sonra. Hadrianus Augustus şeklinde kısaltılmıştır. Sanları arasında da yalnız üçüncü konsüllüğü (COS III) görülmektedir. Fakat M.S. 128 yılında, Pater Patria sanını almasından sonra, sikkeler üzerinde sanlar giderek artmıştır⁵⁸. İmparatorlara bu sıfatların ne zaman verildiğini elimizdeki belirli kaynaklardan öğreniyoruz. Örneğin Traianus'a M.S. 98 de ikinci kez Consül'lük (COS II), bir kez İmparatorluk, Avgvstvs, Pontifex Maximus ve Pater Patria unvanları verilmiştir⁵⁹.

Sikkelerin arka yüzünde sık sık gördüğümüz Senatus Consultum (Senato Kararı) yazısı; bu basımın senato kararı ile yapıldığını anlatmaktadır.

Cumhuriyet devrinde oluşturulan senato kurumu, M.S. 330 yılına kadar etkinlik göstermiştir. Bu kurum imparatorluk döneminde de bronz sikke basımının hemen hemen tümünü üstlenmiştir. Altın ve gümüş sikkeler ise, tamamen imparatorun emriyle basılmıştır.

Roma sikkelerinin ön yüzünde genelde imparatorların portreleri yer almaktadır. Sikkeler üzerindeki portreler karakteristik portre özelliklerini yansıtmaktadır bu nedenle korozyona uğramış ve yazıları okunamayan sikkeleri üzerindeki portrelerden sikkenin kime ait olabileceğini bize gösterebilir.

Hadrian portreleri sakallıdır, yüzündeki yarayı kapatmak için bıraktığı sakal, daha sonraki imparatorlarda da moda olmuştur⁶⁰.

Traianus'un ise karakteristik bir portre özelliği vardır. Sert bir yüze sahiptir diğer imparatorlardan kolaylıkla ayrılır. Yüzündeki sert ifade bir bakıma sahip olduğu gücün, iktidar ve kontrol isteğinin göstergesidir.

⁵⁷ Baydur 1998, s. 31.

⁵⁸ Baydur 1998, s. 50.

⁵⁹ Sear 1988, s.139.

⁶⁰ Baydur 1998, s. 50.

İmparatorlar kendi adlarına sikke bastırmalarının yanı sıra eşlerinin ve kızlarının adına da sikkeler bastırmışlardır. Onların da portrelerinin işlendiği isimlerinin yazılı olduğu sikkeler vardır. Traianus eşi Plotina (Res. 4)⁶¹ ve kız kardeşi Marciana ve Marciana'nın kızı Matidia adına sikkeler darp etmiştir⁶².

Roma sikkelerinin arka yüzlerinde de imparatorlara verilen sıfatlar, ünvanlar yer almaktadır. Bunun yanında sikkelerin arka yüzünde imparatorluk için önemli olan olaylar, yapılan savaşlar kazanılan zaferler hatta imparatorun yaptırdığı yapılar bile yer almaktadır. Ayrıca ülke için önemli olan tanrı ve tanrıçalar da (Mars, Venus, Victoria gibi) işlenmektedir ve soyut bir kavramın bir yerin, bir şehrin insan şeklinde tanımlandığı⁶³, personifikasyonlar da işlenmektedir. Pax (bolluk), Roma (Roma Şehri) gibi.

Bu tez çalışmamda Traianus ve Hadrianus'a ait olan sikkelerden sadece İmparatorluk sikkelerini inceledim. Ana imparatorluk basımları, yani Roma'da saraydaki merkeze bağlı ve senato yetkisiyle çıkarılan sikkelerdir.

Bunların yanı sıra, Yunanca konuşulan doğu bölgelerinde, özerk basım serileri de çıkartılmıştır. Roma imparatorluğu işgal ettiği ülkelere ve bunların arasında özellikle Yunanca konuşulan kentlere belli özerklik tanımıştır. Kentin kendi sikkesini basma hakkına sahip olması bu özerkliğin en önemli haklarından birini oluşturmuştur⁶⁴. Bunlara şehir sikkesi denilmiştir. Bu sikkeler üzerinde yine imparatorun portresi yer alıyor ve onun adına basılıyor ama imparatorluk sikkelerinden farklı olarak sikkenin ya arka yüzün de ya da bir köşesinde şehrin simgeleri olan semboller ve basım yerleri işleniyor.

Anadolu'nun birçok yerinde çalışmamdaki sikkelere benzer yani Hadrianus ve Traianus'a ait imparatorluk sikkeleri görülmüştür. Hadrianus, egemenliğinin büyük bir

⁶¹ Baydur 1998, Lev. XVIII, Res. 163.

⁶² Baydur 1998, s. 49.

⁶³ Tülay 2001, s. 160.

⁶⁴ Karwiese 2004, s. 89.

bölümünü Roma dışında eyaletlere geziler yaparak geçirmiştir. Bu gezilerin amacı imparatorluk içinde birliği güçlendirmek, aynı zamanda dünyayı tanımaktır⁶⁵.

Hadrianus yirmi yıl süren Roma dışı gezilerinde M.S. 123-124 yıllarında diğeri de M.S. 129-132 yılları arasında olmak üzere iki kere Anadolu'ya gelmiştir. Bu ziyaretleri sırasında Karia Bölgesinde yer alan Stratonikeia, Aphrodisias ve Iasos'un da içinde bulunduğu pek çok şehri gezmiş, bu şehirlerde bulunan hasarlı binaları restore ettirmiş ya da yeni binalar yaptırmıştır. Bu onarım ve yeni yapılan binaların masraflarının hepside bizzat imparatorluk hazinesi tarafından karşılanmıştır. Aphrodisias'daki Hadrianus Hamamları ve Iasos'daki Agora Galerileri'de bu dönemde yapılmış olan yapılarıdır⁶⁶.

Buradan da anlaşılacağı gibi Anadolu'nun belirli yerlerinde Hadrianus ve Traianus dönemine ait imparatorluk sikkelerinin görülmesinin nedenlerinden biri Anadolu'da yapılan yapı faaliyetleri ve bu yapı faaliyetlerinin masraflarının imparatorluk hazinesi tarafından karşılanması ve imparatorların Anadolu'ya yaptığı seyahatleri ile ilgilidir.

Sonuç olarak, sikkelerin, geçmiş kültür ve uygarlıkların tarihsel, dinsel, askeri, sosyal ve kültürel yapılarıyla yaşantıları hakkında bizlere ışık tuttuğunu ve sikkeyi bastıran toplumun, devletin, hükümdarın kimliğini yansıttığını söyleyebiliriz⁶⁷.

Yani; sikkelerin bir döneme tanıklığı ya da bir olayı aydınlığa kavuşturması konusunda bize kazandırdıklarını göz ardı edilmeyeceği anlaşıldı.

⁶⁵ Baydur 1998, s. 50.

⁶⁶ Erdem 1998, sayı 83, s. 2-11.

⁶⁷ Tekin 1997, s.22

RESİMLER

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

KATALOG

TRAIANUS KATALOĞU

- Env. No** : 1405
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,39 cm
- Ağr.** : 23,1 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, 'IMP CAES NERVA TRAIANO AVG'
Imperator Caesar Nerva Traianus Augustus
 'Augustus İmparator, Caesar Nerva Traianus'a'
 Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar ve üzerindeki figürler tam olarak tanımlanamamaktadır.
- Tarih** : Sikkenin arka yüzü korozyona uğradığı için yazılar görünmemektedir. Ön yüzdeki yazılardan yola çıkarak tarihlendirme yapacak olursak, sikkeyi M.S. 98'e tarihlendirebiliriz. Çünkü Traianus'a AUGUSTUS unvanı M.S. 98'de verilmiştir.

Env. No : 1407

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Bronz

Çap : 3,29 cm

Ağr. : 24 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.

Sikkenin kenarlarında, '**IMP CAES NERVA TRAIAN AVG...**'

Imperator Caesar Nerva Traianus Augustus

'Augustus İmparator, Caesar Nerva Traianus'a.....'

Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.

Sikkenin kenarlarında '**...COS II SC**' yazıları ve ortada arkalıklı bir koltukta sola doğru oturan üzerinde peplos olan bir figür yer almaktadır.

Figürün ileriye doğru uzattığı elinde patera diğer elinde asa vardır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 98'e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından ikinci kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 6299
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Gümüş
Çap : 1,92 cm
Ağr. : 3,2 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAES NER TRAIAN AVG GERM'**

Imperator Caesar Nerva Traianus Augustus Germanicus

'Germania Fatihi, Augustus, İmparator, Caesar Nerva Traianus'a'

Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında **'PONT MAX TR...COS II'** yazıları ve ortada sola doğru ayakta duran bir figür yer almaktadır. Figürün bir elinde bereket boynuzu vardır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 98'e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından ikinci kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 773
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,85 cm
- Ağr.** : 2,7 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunamamaktadır. Ortada imparatorun sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında ‘...COS II PP’ yazıları ve ortada sola doğru oturan üzerinde peplos olan Roma vatandaşları arasındaki uyumlu yaşamı yani **CONCORDIA** temsil eden bir kadın figürü yer almaktadır. figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elini ileriye doğru uzatarak patera tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 98’e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus’a bu tarihte senato tarafından ikinci kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 82
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,9 cm
- Ağr.** : 3,1 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GERM'**
Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs, Germanicus
 'Germania Fatihi, Augustus İmparator, Caesar Nerva Traianus'a', anlamına gelen yazılar vardır. Ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'PM TRP COS III PP'**
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III Pater Patria
 'Tribunus Plebis yetkisine sahip olan Başrahip, üç kez consul' seçilmiştir. Anlamına gelen yazılar ve ortada sola doğru oturan üzerinde peplos olan Roma vatandaşları arasındaki uyumlu yaşamı yani CONCORDIA temsil eden bir kadın figürü yer almaktadır. figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elini ileriye doğru uzatarak patera tutmaktadır. .
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 100 tarihlendiriyoruz, çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 6285
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,8 cm
- Ağr.** : 3,3 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...NERVA TRAIAN AVG GER.... ’
Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs Germanicus
‘Germania Fatihi, Augustus, İmparator, Caesar Nerva Traianus’a’
Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘PM TRP COS III PP SPQR’
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III Pater Patria Senatus Populusque Romanus
‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul ve vatanın babası olarak Roma senatosu ve halkı tarafından seçilmiştir’,
Anlamına gelen yazılar ve ortada çıplak başında Petasos sağa doğru giden **MARS** yer almaktadır. Bir elinde mızrak diğer elinde omzuna attığı Tropaion vardır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 100 yılına tarihlendiriyoruz, çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 83
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,8 cm
- Ağr.** : 3 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GER PM'**
Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs Germanicus Pontifex Maximus
 'Germania Fatihi, Augustus, İmparator, Baş Rahip, Caesar Nerva Traianus'a', anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'PM TRP COS III PP'**
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul IIII Pater Patria
 'Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, dört kez consul ve vatanın babası' seçilmiştir
 Anlamına gelen yazılar ve ortada sağa doğru çıplak yürüyen başında miğfer elinde mızrak tutan **MARS** yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 101'e tarihlendiriyoruz, çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından dördüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 84
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,8 cm
- Ağr.** : 3,2 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GERM'**
Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs Germanicus
 'Germania Fatihi, Augustus, İmparator, Caesar Nerva Traianus'a'
 Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'PM TRP COS III PP'**
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul IIII Pater Patria
 'Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, dört kez consul ve vatanın babası' seçilmiştir
 Anlamına gelen yazılar ve ortada sağa doğru yürüyen **VICTORIA** yer almaktadır. Victoria bir elinde çelenk diğer elinde de asa tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 101 tarihlendiriyoruz, çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından dördüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1403
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,35 cm
- Ağr.** : 23,2 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...A TRAIANO...’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...S IIII PP SC’ yazıları ve ortada sola doğru oturan üzerinde peplos olan Roma vatandaşları arasındaki uyumlu yaşamı yani CONCORDIA temsil eden bir kadın figürü yer almaktadır. figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elini ileriye doğru uzatarak patera tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 101’e tarihlendiriyoruz, çünkü imparator Traianus’a bu tarihte senato tarafından dördüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1404
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,49 cm
- Ağr.** : 24,4 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında 'IMP..CA..TRAIA AVG GE....' yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında '...COS IIII PP SC' yazıları ve ortada sola doğru oturan üzerinde peplos olan Roma vatandaşları arasındaki uyumlu yaşamı yani CONCORDIA temsil eden bir kadın figürü yer almaktadır. figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elini ileriye doğru uzatarak patera tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 101'e tarihlendiriyoruz, çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından dördüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1382
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,42 cm
- Ağr.** : 25,5 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamakla beraber, sikkenin kenarlarında ‘...CAES... NO AVG GER DAC...’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerimde peplos olan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna’nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni vardır Altta
‘FORT RED SC’
Fortuna Redux Sc
‘Roma senatosu ve halkı- imparatorun mesut mutlu dönüşü’, anlamına gelen yazılar
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Ama Dacicvs ünvanından yola çıkarak bu sikkeyi M.S. 102 ve sonrasına tarihlendirebiliriz. Çünkü Traianus’a bu tarihte Dacicvs unvanı verilmiştir.

Env. No : 2221/2
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Bronz
Çap : 3,3 cm
Ağr. : 24,2 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında, '**IMP CAES NERVA TRAIANO AVG GER DAC...**' ,

Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs Germanicus Dacicus.....

'Germania ve Dacia Fatihi, Augustus, İmparator, Caesar Nerva Traianus'a', Anlamına gelen yazılar ve imparatorun diadem başlı sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında '**SPQR... SC**' yazıları ve ortada sola doğru ayakta duran **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna'nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır.

Tarih : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Ama Dacicus unvanından yola çıkarak bu sikkeyi M.S. 102 ve sonrasına tarihlendirebiliriz. Çünkü Traianus'a bu tarihte Dacicus unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1383
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 27,8 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘ **IMP... AVG GER DAC...**’ yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında, ‘**....SOUE ROMAN**’ altta da ‘**FORT RED**’
Fortuna Redux Sc
‘İmparatorun mesut mutlu dönüşü’,
Anlamına gelen yazılar ve ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerinde peplos olan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna’nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Fakat Dacicus unvanı M.S. 102 de Traianus’a verildiği için sikkeyi bu tarihe ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1393
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 24,7 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...IANO GER DAC...’ yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında ‘..N CIPI SC’ yazıları ve ortada sola doğru ayakta duran peplos giymiş olan bir kadın figürü yer almaktadır. figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elinde asa tutmaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Fakat Dacicus unvanı M.S. 102’de Traianus’a verildiği için sikkeyi bu tarihe ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1380
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,25 cm
- Ağr.** : 25,5 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...CAES... TRAIANO AVGV GER DAC PM...’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında at üstünde sola doğru giden elinde mızrak tutan imparator yer almaktadır. Altında ‘SC’ yazıları yer almaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Fakat Dacicvs ünvanı M.S. 102 de Traianus’a verildiği için sikkeyi bu tarihe ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1395
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Bronz
Çap : 3,35 cm
Ağr. : 24,3 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GER DAC’

Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs Germanicu,s Dacius

‘Germania Fatihi, Dacia Fatihi, Augustus, İmparator, Caesar Nerva Traianus’a’ Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikkenin ortasında sola doğru duran peplos giymiş **FORTUNA** yer almaktadır. Bir elinde bereket boynuzu diğer elinde gemi dümeni tutan Fortuna’nın her iki yanında ‘**SC**’ yazıları yer almaktadır.

- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Fakat Dacicvs unvanı M.S. 102 de Traianus’a verildiği için sikkeyi bu tarihe ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

Env. No	:	1399
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Bronz
Çap	:	3,41 cm
Ağr.	:	25,4 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NERVAE TRAIANO AVG GER DAC PM TRP ...’

Imperator Caesar Nerva Traianus Augustus Germanicus Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potastes...

‘Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan), Başrahip Germania Fatihi Dacia Fatihi, İmparator Caesar Nerva Traianusa’

Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikkenin kenarlarında, “SPQ... O ...” yazıları ve ortada sola giden bir kadın figürü yer almaktadır. Pax’ın her iki yanında ‘SC’ yazıları vardır.
-----------------	---	---

Tarih : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Fakat Dacicvs unvanı M.S. 102'de Traianus'a verildiği için sikkeyi bu tarihe ve sonrasında tarihlendirebiliriz.

Env. No	:	1408
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Bronz
Çap	:	3,43 cm
Ağr.	:	25 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında

‘IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GER DAC ’

Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs Germanicus Dacicvs’

‘Germania ve Dacia Fatihi, Augustus, İmparator, Caesar Nerva Traianus’a’ Anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunmamaktadır. Ortada sola doğru oturan bir kadın figür yer almaktadır. Elinde bereket boynuzu tutmaktadır.
-----------------	---	--

Tarih	:	Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Fakat Dacicvs unvanı M.S. 102’de Traianus’a verildiği için sikkeyi bu tarihe ve sonrasına tarihlendirebiliriz.
--------------	---	---

Env. No	:	6073
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Gümüş
Çap	:	1,9 cm
Ağr.	:	3,1 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında

‘IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GER DAC ’

Imperator Caesar Nerva Traianus Avgvstvs Germanicus

‘Germania Fatihi, Dacia Fatihi, Augustus, İmparator, Caesar Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikkenin kenarlarında, PM TRP COS III PP SPQR
-----------------	---	--

Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III Pater Patria Senatus Populusque Romanus

‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul, vatanın babası olarak Roma senatosu ve halkı’ tarafından seçilmiştir. Anlamına gelen yazılar ve ortada çıplak sağa doğru giden **MARS** yer almaktadır. Mars’ın bir elinde mızrak, diğer elinde omzuna attığı Tropaion vardır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 102 ve sonrasına tarihlendirebiliriz. Çünkü Dacicvs unvanı Traianus'a M.S.102'de verilmiştir bu sebeple sikkeyi bu tarih sonrasına tarihlendirebiliriz

Env. No : 89

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 1,9 cm

Ağr. : 3 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında, **'IMP TRAIANO AVG GER DAC PM TRP'**

*Imperator Traiano Avgvstvs Germanicus Dacicus Pontifex Maximus
Tribunica Potestate*

'Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan), Başrahip, Germania Fatihi Dacia fatihi, İmparator Augustus Traianus'a', anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında, **'COS V PP SPQR OPTIMO PRINC'**

*Consultum V Pater Patria Senatus Populusque Romanus Optimus
Princeps*

'Beş kez consul, vatanın babası ve en iyi olarak Roma senatosu ve halkı tarafından seçilmiştir', anlamına gelen yazılar ve ortada ayakta sola duran **VICTORIA** yer almaktadır. Bir elinde çelenk bir elinde defne dalı tutmaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 103'e tarihlendiriyoruz. Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından beşinci kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1389
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,41 cm
- Ağr.** : 24,8 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...CAES NERVA TRAIANO AVG’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘SPQR OPTIMO PRINCIPI’
Senatus Populusque Princeps
‘Roma senatosu ve halkı tarafından yurttaşların birincisi en iyi seçilmiştir’, yazıları ve sikkenin ortasında üzerinde peplos başında polos olan **DACIA** kalkan üzerinde sola doğru oturmaktadır. Dacia’nın her İki yanında ‘SC’ yazıları ve sol üstte Tropaeon yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 103 tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus’a M:S. 103 de Optimvs Princeps (yurttaşların birincisi, en iyisi) unvanı verilmiştir. Bu nedenle sikkeye bu tarihi verebiliriz.

- Env. No** : 1396
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,3 cm
- Ağr.** : 24,1 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında, ‘...**TRAIANO AVG GER DAC PM**...’ yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...**M OP PRINCI**’ yazıları ve ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru ayakta duran üzerinde peplos olan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır ve her iki yanında ‘**SC**’ yazıları yer almaktadır.
- Tarih** : Arka yüzdeki yazılar tam olarak okunmasa da bu sikkeyi M.S. 103’e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus’a M:S. 103’de Optimvs Princeps (yurttaşların birincisi, en iyisi) unvanı verilmiştir. Bu nedenle sikkeye bu tarihi verebiliriz.

Env. No : 5375

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 19,18 cm

Ağr. : 3,1 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : **'IMP TRAIANO AVG GER DAC PM TRP'**

*Imperator Traiano Avgvstvs Germanicus Dacicus Pontifex Maximus
Tribunica Potestate*

'Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan), Başrahip, Germania Fatihi Dacia Fatihi, İmparator Augustus Traianus'a', anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında

'COS V PP SPQR OPTIMO PRINCI...'

Consul V Pater Patria Senatus Populusque Romanus Optimus Princeps

'Beş kez consul vatanın babası, yurttaşların birincisi olarak Roma senatosu ve halkı tarafından' seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada sola doğru ayakta duran **VICTORIA** bir elinde çelenk bir elinde palmye dalı tutmaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 103'e tarihlendirebiliriz. Çünkü '**OPTIMO PRINCI**' (Yurttaşların En İyisi) sıfatı ve **COS V** (beşinci kez konsüllük) imparator Traianus'a senato tarafından bu tarihte verilmiştir.

- Env. No** : 2027/1
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Gümüş
Çap : 1,9 cm
Ağr. : 3,2 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında, **'IMP TRAIANO AVG GER DAC PM TRP'**

*Imperator Traiano Avgvstvs Germanicus Dacicus Pontifex Maximus
Tribunica Potestate*

'Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan), Başrahip, Germania Fatihi Dacia Fatihi, İmparator Augustus Traianus'a', anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'COS V PP SPQR OPTIMO PRINCI'**

Consul V Pater Patria Senatus Populusque Romanus Optimus Princeps

'Beş kez consul vatanın babası yurttaşların birincisi olarak Roma senatosu ve halkı' tarafından seçilmiştir

Anlamına gelen yazılar ve ortada sola doğru yürüyen **VICTORIA** yer almaktadır. Victoria ileriye doğru uzattığı elinde çelenk diğer elinde defne dalı tutmaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 103'e tarihlendirebiliriz. Çünkü '**OPTIMO PRINCI**' (Yurttaşların En İyisi) sıfatı ve **COS V** beşinci kez konsüllük imparator Traianus'a senato tarafından bu tarihte verilmiştir.

Env. No	:	5954
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Gümüş
Çap	:	1,9 cm
Ağr.	:	2,9 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında 'IMP TRAIANO AVG GER DAC PM TRP'

*Imperator Traiano Avgvstvs Germanicus Dacicus Pontifex Maximus
Tribunica Potestate*

“Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan), Başrahip, Germania Fatihi Dacia Fatihi, İmparator Augustus Traianus'a”, anlamına gelen yazılar ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portre yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikkenin kenarlarında, 'COS V PP SPQR OPTIMO PRINCI'
-----------------	---	---

Consul V Pater Patria Senatus Populusque Romanus Optimus Princeps

‘Beş kez consul vatanın babası yurttaşların birincisi olarak Roma senatosu ve halkı’ tarafından seçilmiştir, anlamına gelen yazıları ve ortada sola dönük oturan adalet ve eşitliği simgeleyen **AEQUITAS** personifikasyonu yer almaktadır. Bir elinde terazi diğer elinde bereket boynuzu tutmaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 103'e tarihlendirebiliriz. Çünkü '**OPTIMO PRINCI**' (Yurttaşların En İyisi) sıfatı ve **COS V** beşinci kez konsüllük imparator Traianus'a senato tarafından bu tarihte verilmiştir.

- Env. No** : 3680
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Bronz
Çap : 3,51 cm
Ağr. : 28,7 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz :

Sikkenin kenarlarında,
‘IMP CAES NERVA TRAIANO AVG GER DAC PM TRP ...’

Imparator Caesar Nerva Traianus Augustus Germanicus Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potastes...

“Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan), Başrahip Germania Fatihi Dacia Fatihi, İmparator, Caesar, Augustus, Nerva Traianus’a”, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
 Sikkenin kenarlarında **‘...RERATOR VI SC’** yazıları ve ortada yüksek başında miğferle bir podyum üzerinde oturan imparator, askerlere sesleniyor.

Tarih : Yazılar tam olarak okunmasa da bu sikkeyi M.S 106'ya tarihlendiriyoruz. Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından altıncı kez imparator unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 2090/3
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,3 cm
- Ağr.** : 24,3 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...**OPTIMO AVG GER...**’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında bir podyum üzerinde sağa doğru oturan imparator, askerlere hitap etmektedir. Ve altta ‘**IMPERATOR VI**’ ve ‘**SC**’ *Imparator VI Senatus Consultum* ‘Senato kararı ile altı kez imparatorluk’ unvanı verilmiştir, anlamına gelen yazılar yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S 106’ya tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus’a bu tarihte senato tarafından altıncı kez imparator unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 86
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Gümüş
Çap : 1,9 cm
Ağr. : 3,4 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC

Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus Dacicus

‘Germania ve Dacia Fatihi, Avgvstvs,

‘En İyi İmparator, Caesar Nerva, Augustus, Germania Fatihi, Dacia Fatihi, Traianus’a’, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **‘PM TRP COS VI PP SPQR’**

Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul VI Pater Patria Senatus Populusque Romanus

‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, altı kez consül ve vatanın babası olarak Roma senatosu’ halkı tarafından seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada sağa doğru giden bir elinde mızrak tutan omzuna Tropon ve miğferli **MARS** yer almaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 112'ye tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından **COS VI** altıncı kez konsüllük ünvanı verilmiştir.

Env. No	:	90
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Gümüş
Çap	:	1,9 cm
Ağr.	:	3,3 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında,

‘IMP TRAIANO AVG GER DAC PM TRP COS VI’

Imperator Caesar Nerva Traiano Augustus Germanicus Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potastes

‘İmparator Traianus, evrenin kutsal sahibi Germania fatihi, Dacia fatihi Halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, altı kez consul’ seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında ‘ SPQR OPTIMO... PRINCIPI ’ yazıları ve ortada peplos giymiş ve eteklerini toplayıp kolunun üzerine koymuş olan ayakta sola doğru duran bir kadın figürü yer almaktadır. Figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elinde patera ile bir sunak önünde durmaktadır.
-----------------	---	---

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 112'ye tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından **COS VI** altıncı kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 2781
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Gümüş
Çap : 1,9 cm
Ağr. : 3,5 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP TRAIANO AVG GER DAC PM TRP COS VI PP’

*Imperator Traiano Augustus Germanicus Dacicus Pontifex Maximus
Tribunica Potastes Consul VI Pater Patria*

‘Germania fatihi, Dacia fatihi, başrahip halk meclisinin gücünün başı, altı kez consul ve vatanın babası’ seçilmiştir Augustus İmparator Traianus’a, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **‘SPQR OPTIMO PRINCIPI’**

Senatus Populusque Romanus Optimus Princeps

‘Roma senatosu ve halkı tarafından en iyi ve yurttaşların birincisi’ seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada üzerinde peplos sola doğru ayakta duran eşitliği ve adaleti simgeleyen **AEQVITAS**

personifikasyonu yer almaktadır. Bir elinde terazi diğer elin bereket boynuzu tutmaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 112'ye tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte senato tarafından **COS VI** altıncı kez konsüllük ünvanı verilmiştir.

- Env. No** : 6250
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,85 cm
- Ağr.** : 2,9 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...NER TRAIANO OPTIMO...’ yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘PM TRP COS VI PP SPQR’
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul VI Pater Patria Senatus Populusque Romanus
 ‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, beş kez consul ve vatanın babası olarak Roma senatosu ve halkı’ tarafından seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada sola doğru ayakta duran bir kadın figür yer almaktadır. Figürün bir elinde bereket boynuzu bir elinde ise sikke korozyona uğradığı için tam olarak bilinmemektedir ama muhtemelen zeytin dalı ya da asadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S.114’e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus’a bu tarihte **OPTIMVS** (En İyi) unvanı verilmiştir.

Env. No : 1387

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 3,49 cm

Ağr. : 27,2 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NER TRAIAN OPTIMO AVG GER DAC’

Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus Dacicus

‘Germania Fatihi, Dacia Fatihi En İyi‘ Augustus, Caesar, En İyi İmparator Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında, **‘SPQR OPTIMO PRINCIPI SC’**

Senatus Populusque Romanus Optimus Princeps Senatus Consultum

‘Roma senatosu ve halkı, en iyi yurttaşların birincisi’ seçilmiştir, yazıları ve ortada sütunlu bir tapınak vardır. Sütunların arasında bir bayan figürü yer almaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S.114’e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus’a bu tarihte **OPTIMVS** (En İyi) unvanı verilmiştir.

Env. No : 85

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 1,9 cm

Ağr. : 3,2 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NER TRAIAN OPTIMO AVG GER DAC’

Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus Dacicus

‘Germania Fatihi, Dacia Fatihi En İyi Augustus, Caesar, En İyi İmparator Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında, **‘PM TRP COS VI PP SPQR’**

Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III Pater Patria Senatus Populusque Romanus

‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul ve vatanın babası olarak Roma senatosu ve halkı tarafından’ seçilmiştir.

Anlamına gelen yazılar ve ortada sola doğru oturan üzerinde peplos olan Roma vatandaşları arasındaki uyumlu yaşamı yani CONCORDIA temsil

eden bir kadın figürü yer almaktadır. figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elini ileriye doğru uzatarak patera tutmaktadır. .

Tarih :

Bu sikkeyi M.S.114'e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte **OPTIMVS** (En İyi) unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1380
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Bronz
Çap : 3,4 cm
Ağr. : 27,5 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC PM TRP...

Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potastes...

‘Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan), Başrahip Germania Fatihi Dacia Fatihi, En iyi, İmparator Caesar Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,

‘SENATVS POPVLSQVE ROMANVS-FORT RED SC’

Senatus Populusque Romanus -Fortuna Redux Sc

‘Roma senatosu ve halkı- imparatorun mesut mutlu dönüşü’,

Anlamına gelen yazılar ve ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerimde peplos olan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna'nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni vardır.

Tarih :

Bu sikkeyi M.S.114'e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte OPTIMVS (En İyi) unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1402
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,39 cm
- Ağr.** : 25,3 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında **'IMP CAES... AIANO OPTIMO'** yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin ortasında sola doğru gitmekte olan bir kadın figürü vardır. Figürün her iki yanında **'SC'** yazıları ve bir elinde bereket boynuzu diğer elinde asa vardır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S.114'e tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Traianus'a bu tarihte OPTIMUS (En İyi) unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1401
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,39 cm
- Ağr.** : 25,3 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında ‘...OPTIMO AVG GER DAC...’ yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunmamaktadır. Sikkenin ortasında sola doğru giden kadın figürü yer almaktadır. Figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elinde tam olarak görülemese de muhtemelen asa ya da zeytin dalı tutmaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için sağlıklı bir tarihlendirme yapılamasa da OPTIMUS sıfatından yola çıkarak, sikkeyi M.S.114’e ve sonrasına tarihlendirebiliriz. İmparator Traianus’a bu tarihte OPTIMUS (En İyi) unvanı verilmiştir.

Env. No	:	1385
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Bronz
Çap	:	3,1 cm
Ağr.	:	22,2 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında

**‘IMP CAES NER TRAIAN OPTIMO AVG GER DAC PM TRP
COS VI’**

*Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus
Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potestate Consul VI*

‘Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan) Başrahip Germania Fatih, Dacia Fatih En İyi‘Augustus, Caesar, En İyi İmparator Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikke korozyona uğradığı için sikkenin kenarlarındaki yazılar tam olarak okunmamaktadır. Fortuna’nın altında ‘SC’ yazıları vardır. Ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerinde peplos olan FORTUNA yer almaktadır. Fortuna’nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır.
-----------------	---	--

Tarih : Sikke korozyona uğradığı için sağlıklı bir tarihlendirme yapılamasa da OPTIMVS sıfatından yola çıkarak, sikkeyi M.S.114'e tarihlendirebiliriz. İmparator Traianus'a bu tarihine OPTIMUS (En İyi) unvanı verilmiştir.

Env. No	:	1386
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Bronz
Çap	:	3,29 cm
Ağr.	:	26,7 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında

**‘IMP CAES NER TRAIAN OPTIMO AVG GER DAC PM TRP
COS VI’**

*Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus
Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potestate Consul VI*

‘Tribunus Plebis (halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı yetkisine sahip olan) Başrahip Germania Fatih, Dacia Fatih En İyi‘Augustus, Caesar, En İyi İmparator Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikke korozyona uğradığı için sikkenin kenarlarındaki yazılar tam olarak okunmamaktadır. Fortuna’nın altında ‘SC’ yazıları vardır. Ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerinde peplos olan FORTUNA yer almaktadır. Fortuna’nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır.
-----------------	---	--

Tarih : Sikke korozyona uğradığı için sağlıklı bir tarihlendirme yapılamasa da OPTIMUS sıfatından yola çıkarak, sikkeyi M.S.114'e tarihlendirebiliriz. İmparator Traianus'a bu tarihe OPTIMUS (En İyi) unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1398
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 27,2 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamakla beraber sikkenin kenarlarında, ‘**IMP CAES.. NO OPTIMO AVG GER DAC..**’ yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamakla beraber sikkenin kenarlarında, ‘**SENATVS POP...**’ yazıları ve ortada sola duran kadın figürü yer almaktadır. Figürün bir elinde bereket boynuzu, diğer elinde patera vardır. Ve her iki yanında ‘**SC**’ yazıları vardır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için sağlıklı bir tarihlendirme yapılamasa da OPTIMUS sıfatından yola çıkarak, sikkeyi M.S.114’e tarihlendirebiliriz. İmparator Traianus’a bu tarihe OPTIMUS (En İyi) unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1400
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Bronz
Çap : 3,4 cm
Ağr. : 26,5 gr
Çağı : Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında, **IMP CAESTRAIANO OPTIMO AVG GER DAC PM TRP COS VI PP**

Imperator Caesar... Traiano Optimvs Augustus Germanicus Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul VI Pater Patria

‘Germania Fatihi, Dacia Fatihi, başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, altı kez consul ve vatanın babası seçilen Avgvtvs İmparator Caesar Nerva Traianus’a’, yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...OVI ROMANS SC ’ Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Ortada sola doğru giden kadın figürü yer almaktadır. Figürün bir elinde bereket boynuzu diğer elinde tam olarak görülemez de muhtemelen asa ya da zeytin dalı tutmaktadır

Tarih : Sikke korozyona uğradığı için sağlıklı bir tarihlendirme yapılamasa da OPTIMUS sıfatından yola çıkarak, sikkeyi M.S.114'e tarihlendirebiliriz. İmparator Traianus'a bu tarihe OPTIMUS (En İyi) unvanı verilmiştir.

Env. No : 1936/5

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 1,91 cm

Ağr. : 3,6 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG..’

Imperator Caesar Nerva Traianus Optimvs Augustus

‘En iyi İmparator Caesar Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun sağa diadem başlı dönük portresi vardır

Arka yüz : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.

Sikkenin kenarlarında **‘PM TRP COS III... SPQR’** yazıları ve ortada sağa doğru ayakta kısa peplos giymiş ve başında miğfer olan **MARS** yer almaktadır. Mars’ın bir elinde mızrak, diğer elinde zırhını tutmaktadır.

Tarih : Sikke korozyona uğradığı için sağlıklı bir tarihlendirme yapılamasa da OPTIMVS sıfatından yola çıkarak, sikkeyi M.S.114’e tarihlendirebiliriz. İmparator Traianus’a bu tarihe OPTIMVS (En İyi) unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 4879
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,8 cm
- Ağr.** : 3,3 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘**IMP TRAIANO AVG GER DAC...**’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında ‘**SPQR OPTIMO...**’ yazıları ve ortada bir elinde bereket boynuzu diğer elinde patera tutan bir erkek figürü vardır. Figür sola doğru yürümektedir ve bir elinde bereket boynuzu diğer elinde patera tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 114’e tarihlendirebiliriz. Sikkenin üzerinde yer alan ‘**OPTIMO**’ en iyi anlamına gelen sıfat, imparator Traianus’a senato tarafından bu tarihte verilmiştir.

Env. No : 5057

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 1,9 cm

Ağr. : 3,4 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAES NER TRAIAN OPTIMO AVG GER DAC’

Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus Dacicus

‘Germania Fatihi, Dacia Fatihi en iyi‘Augustus, Caesar, En İyi İmparator Nerva Traianus’a’, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında, **‘PM TRP COS VI PP SPQR’**

Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul VI Pater Patria Senatus Populusque Romanus

‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, altı kez consul ve vatanın babası olarak Roma senatosu ve halkı tarafından seçilmiştir. anlamına gelen yazıları ve ortada ayakta sağa doğru giden bir elinde mızrak bir elinde asa tutan miğferli **MARS** vardır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 114'e tarihlendirebiliriz. Sikkenin üzerinde yer alan 'OPTIMO' en iyi anlamına gelen sıfat, imparator Traianus'a senato tarafından bu tarihte verilmiştir.

Env. No	:	1391
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Bronz
Çap	:	3,4 cm
Ağr.	:	26 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında, 'IMP CAES NER TRAINO OPTIMO AVG GER DAC PM TRP COS...'

Imparator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus Dacicus Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul...

'Germania Fatihi, Dacia Fatihi, başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, altı kez consul ve vatanın babası, Avgvstvs, En iyi, İmparator, Caesar Nerva Traianus'a', anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Altta, 'IMPERATOR VIII SC'
-----------------	---	-----------------------------------

Imperator VIII Senatus Consultum

'Sekiz kez imparator unvanı verilmiştir senato tarafından' anlamına gelen yazılar yer almaktadır. Sikkenin ortasında imparator yüksek bir podyum üzerinde oturmuş askerlere sesleniyor.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 115'e tarihlendirebiliriz. Sikkenin üzerinde yer alan 'OPTIMO' en iyi anlamına gelen sıfat, imparator Traianus'a senato tarafından bu tarihte verilmiştir.

Env. No	:	87
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Gümüş
Çap	:	1,8 cm
Ağr.	:	3,4 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında

‘IMP CAES NER TRAIAN OPTIMO AVG GER DAC’

Imperator Caesar Nerva Traianus Optimus Augustus Germanicus Dacicus

‘Germania fatihi, Dacia fatihi, Augustus, Caesar, En İyi İmparator Nerva Traianus’a’, yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikkenin kenarlarında, ‘PARTHICO PM TRP COS VI PP SPQR’
-----------------	---	--

Parthicus Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul VI Pater Patria Senatus Populusque Romanus Optimus Princeps

‘Parthia fatihi, başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, altı kez consul ve vatanın babası Roma senatosu ve halkı’ tarafından seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada ayakta sağa doğru duran **MARS** yer almaktadır. Mars’ın bir elinde mızrak bir elinde zafer figürü tutmaktadır.

Tarih : Bu sikke İmparator Traianus'a verilen PARTHICO (Parthica Fatih) sıfatından yola çıkarak M.S.115'e tarihlendirilebilir.

- Env. No** : 2090/1
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 25,7 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘**...ANO OPTIMO AVGV GER DAC PART**’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘**SENATVS POPVL**’
Senatus Popvls,
‘Senato ve Halk’,
Anlamına gelen yazıları ve ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerinde peplos olan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna’nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır.
Fortuna’nın altında, ‘**FORT RED**’
Fortuna Redux , ‘İmparatorun mutlu dönüşü’, anlamına gelen yazılar ve
- Tarih** : Bu sikke İmparator Traianus’a verilen PARTHICO (Parthica Fatih) sıfatından yola çıkarak M.S.115’e tarihlendirilebilir.

- Env. No** : 2306
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,39 cm
- Ağr.** : 26,6 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘**IMP CAE... INO AVG GER DAC...**’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin ortasında bir podyum üzerinde sola doğru dönük oturan başında miğferi olan imparator halka hitap ediyor. Altta, ‘**IMPERATOR VIII SC**’
Imparator VIII Senatus Consultum
‘Senato kararı ile sekiz kez imparatorluk’ unvanı verilmiştir, anlamına gelen yazıları yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 115’e tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Traianus’a bu tarihte senato tarafından sekizinci kez imparator unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 4612
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 2,7 cm
- Ağr.** : 10,7 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘...DAC PART...’ Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Yazıları ortada imparatorun şua taçlı sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında iki sütun arasında ayakta sağa doğru giden **VULCANUS** yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için tam olarak görülemese de elinde çekiç veya örs tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikke İmparator Traianus’a verilen PARTHICO (Parthica Fatihi) sıfatından yola çıkarak M.S.115’e tarihlendirilebilir.

Env. No	:	5955
Cinsi	:	Sikke
Malzemesi	:	Gümüş
Çap	:	1,8 cm
Ağr.	:	3,3 gr
Çağı	:	Roma (Traianus Dönemi)
Ön yüz	:	Sikkenin kenarlarında

‘IMP CAES NER TRAIAN OPTIMO AVG GER DAC PARTHICO’

Imperator Caesar Nerva TraianOptinvs Augustus Germanicus Dacicus Parthicus

‘İmparator Caesar, Nerva Traianus; en iyi, Augustus, Germania Fatihi, Dacia Fatihi, Parthia Fatihi’, anlamına gelen yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.

Arka yüz	:	Sikkenin kenarlarında
-----------------	---	-----------------------

‘PM TRP COS VII PP SPQR’

Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul VII Pater Patria Senatus Populusque Romanus

‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, yedi kez consul ve vatanın babası olarak Roma senatosu ve halkı’ tarafından seçilmiştir

Anlamına gelen yazılar ve ortada çıplak sağa doğru giden **MARS** yer almaktadır. Mars'ın bir elinde mızrak diğer elinde omzuna attığı Tropaion vardır.

Tarih : Bu sikke İmparator Traianus'a verilen PARTHICO (Parthica Fatih) sıfatından yola çıkarak M.S.115'e tarihlendirilebilir.

- Env. No** : 1381
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,41 cm
- Ağr.** : 30,2 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için üzerindeki yazılar okunmamaktadır.
Ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'FORT RED SC'**
Fortuna Redux Sc
'Roma senatosu ve halkı- imparatorun mesut mutlu dönüşü', anlamına gelen yazılar ve ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerimde peplos olan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna'nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor.

- Env. No** : 1384
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 3,32 cm
- Ağr.** : 24,2 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunmamaktadır. Ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasın sola oturan **FORTUNA** yer almaktadır. Altta **'FORT RED SC'**,
Fortuna Redux Sc
'Roma senatosu ve halkı imparatorun mesut mutlu dönüşü', anlamına gelen yazılar ve ortada arkalıksız bir iskemlede sola doğru oturan üzerimde peplos olan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna'nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde de gemi dümeni tutmaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için tarihlendirme yapılamıyor.

Env. No : 1394

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Bronz

Çap : 3,25 cm

Ağr. : 22,6 gr

Çağı : Roma (Traianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında, ‘...RAINO AVG GER D...’

Yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.

Arka yüz : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.

Sikkenin ortasında sola doğru ayakta duran **ROMA** vardır. Roma'nın bir elinde mızrak bir elinde zırhı tutmaktadır. Roma'nın her iki yanın ‘SC’ yazıları ve önünde Victoria yer almaktadır. yer almaktadır.

Tarih : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Fakat

Dacius (Dacia Fatih) sıfatı Traianus'a M.S. 102' de verilmiştir. Bu nedenle sikkeyi bu tarihe ve sonrasına tarihlendirebiliriz

- Env. No** : 1992/3
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 23,8 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘...**TRAIANO AVG GER**...’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar ve figürler tanımlanamamaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılmamaktadır. Ancak **AUGUSTUS** sıfatından yola çıkarsak en azından sikkenin M.S. 98’e ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1411
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,25 cm
- Ağr.** : 28,6 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘...NERVA TRAIAN AVG ...’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar ve figür tanımlanamamaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılmamaktadır. Ancak **AUGUSTUS** sıfatından yola çıkarsak en azından sikkenin M.S. 98’e ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1406
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,45 cm
- Ağr.** : 24,2 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında '**IMP CAES NERVA TRAIAN...**' yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar ve figürler tanımlanamamaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için tarihlendirme yapılamıyor.

- Env. No** : 1409
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,48 cm
- Ağr.** : 25 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘...TRAIAN AVG...’ yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar ve figürler tam olarak belli olmamakla beraber, ortada sola doğru ayakta duran bir figür vardır yer almaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılmamaktadır. Ancak **AUGUSTUS** sıfatından yola çıkarsak en azından sikkenin M.S. 98’e ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1410
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,58 cm
- Ağr.** : 25,7 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...NERVA TRAIAN AVG...’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘...TR...’ yazısı vardır. Sikke korozyona uğradığı için figür tanımlanamıyor ve yazılar okunmuyor.
- Tarih** :Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılmamaktadır.
Ancak **AUGUSTUS** sıfatından yola çıkarsak en azından sikkenin M.S. 98’e ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1412
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,48 cm
- Ağr.** : 25 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘... **NERVA TRAIAN AVG...**’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar ve figür tanımlanamamaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılmamaktadır. Ancak **AUGUSTUS** sıfatından yola çıkarsak en azından sikkenin M.S. 98’e ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 1946/7
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,32 cm
- Ağr.** : 20,4 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘...IANO AVG...’ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar ve figürler tanımlanamamaktadır. Ortada sağa doğru ayakta duran bir kadın figür vardır. Elinde bereket boynuzu tutmaktadır. Muhtemelen Pax ya da Fortuna olabilir.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılmamaktadır. Ancak **AUGUSTUS** sıfatından yola çıkarsak en azından sikkenin M.S. 98’e ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 2172
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 2,71 cm
- Ağr.** : 9,9 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında '**IMP CAES...**' yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında sağa doğru giden **VICTORIA** yer almaktadır. Elinde çelenk tutmaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için tarihlendirme yapılamıyor.

- Env. No** : 2296
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,39 cm
- Ağr.** : 28,6 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘...**TRAIANO AVG GER DAC PM...** ‘ yazıları ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunmamaktadır. Ortada sola doğru oturan figür diğer sikkelerde yer alan Fortuna figürü ile benzerlik gösterdiği için Fortuna olabilir
- Tarih** : M.S. 102 ve sonrasına tarihlendirebiliriz. Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılamıyor. Dacia M:S. 102’de fetih edilmiştir bu sebeple sikkeyi bu tarih ve sonrasına verebiliriz.

- Env. No** : 4569
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 2,5 cm
- Ağr.** : 9,2 gr
- Çağı** : Roma (Traianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunmamakla beraber, ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında ayakta sola doğru duran **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna'nın bir elinde bereket boynuzu diğer elinde asa tutmaktadır. Her iki yanında 'SC' yazıları vardır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için tarihlendirme yapılamıyor.

HADRIANUS KATALOŽU

- Env. No** : 1417
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,1 cm
- Ağr.** : 25,3 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘**HADRIANVS AVG COS ...**’ yazıları ve ortada imparatorun sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında “**SC**” yazıları ve ortada sola duran sol elinde bereket boynuzu tutan bir kadın yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi tam olarak tarihlendiremiyoruz. Çünkü sikke korozyona uğradığı için imparatorun hangi unvanı aldığını göremiyoruz. Bu yüzden M.S. 117 ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 3594
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,1 cm
- Ağr.** : 23,1 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, '**HADRIANVS AVGVSTVS**'
Avgvstvs Hadrianus
Yazılar ve ortada imparatorun sağa dönük, başında diademi olan portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için arka yüzdeki yazılar tam olarak okunamamaktadır. Sikkenin ortasında ayakta **FORTUNA** yer almaktadır. Sola dönük ayakta duran Fortuna bir elinde bereket boynuzu ve diğer elinde patera tutmaktadır ve her iki yanında SC yazıları yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 117'ye tarihlendirebiliriz. Çünkü Hadrianus bu tarihte imparator olmuş ve sikkede de yer alan **AUGUSTUS** unvanını almıştır.

- Env. No** : 6124
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 1,78 cm
- Ağr.** : 2,8 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG'**
Imperator Caesar Traianus Hadrianus Augustus
Yazılar ve ortada kartal yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında **'PM TRP COS... SC'** yazıları
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul – Senatus Consultum
'Senato kararı ile Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı,.....
Consul'seçilmiştir anlamına gelen ortada yıldırım demeti yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikke tam olarak tarihlendirilememiştir. Çünkü korozyona uğramış olan sikkede İmparatorun kaç kez konsüllük aldığı görülmemektedir. Bu yüzden M.S 117 ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

- Env. No** : 4673
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 2,5 cm
- Ağr.** : 11,5 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında **'IMP CAES TRAIANVS HADRIANVS AVG'**
Imperator Caesar Traianus Avgvstvs Hadrianus
Yazıları ve ortada imparatorun şua taçlı sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında sağa doğru ayakta yürür gibi duran **MARS** vardır. Ayakta sağa dönük duran Mars, bir elinde mızrak diğer elinde Victoria figürü tutmaktadır. Virtus'un her iki yanında **'SC'** yazısı vardır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 117'ye tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Hadrianus'a bu tarihte **AUGUSTUS** unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 5382
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,7 cm
- Ağr.** : 2,90 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, '**HADRIANVS AVG**'
Avgvstvs Hadrianus
 Yazıları ve ortada imparatorun sağa dönük sakallı portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, '**PIETAS AVG**'
Pietas Augustus
 'Dindar Avgvstvs'
 Anlamına gelen yazılar ve ortada ayakta sola dönük **Pietas** dindarlığı simgeleyen personifikasyon yer almaktadır. Sola doğru ayakta duran Pietas, bir elinde asa diğer elinde patera tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 117'ye tarihlendirebiliriz. Çünkü Hadrianus bu tarihte imparator olmuş ve sikkede de yer alan **AUGUSTUS** unvanını almıştır.

Env. No : 6258
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Gümüş
Çap : 1,91 cm
Ağr. : 2,8 gr
Çağı : Roma (Hadrianus Dönemi)
Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,
‘TRAIAN HADRIANVS AVG’

Traianus Hadrianus Augustus

Anlamına gelen yazılar ortada imparatorun sağa dönük defne çelenkli sakallı ve ileri yaşlardaki halini tasvir eden portresi vardır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında ‘**PM TRP**’ yazıları ve ortada **FORTUNA** yer almaktadır. Ayakta sola doğru duran Fortuna’nın bir elinde bereket boynuzu diğer elindeki nesne ise sikke korozyona uğradığı için net olarak görülmemektedir. Muhtemelen gemi dümeni ya da zeytin dalı tutmaktadır

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 117’ye tarihlendirebiliriz. Çünkü Hadrianus bu tarihte imparator olmuş ve sikkede de yer alan **AUGUSTUS** unvanını almıştır.

- Env. No** : 1413
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Bronz
Çap : 3,3 cm
Ağr. : 26,5 gr
Çağı : Roma (Hadrianus Dönemi)
Ön yüz :

‘IMP CAESAR TRAIANVS HADRIANVS AVG ...’

Imperator Caesar Traianus Hadrianus Avgvstvs

Yazıları ve imparatorun defne çelenkli sakallı sağa dönük portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için arka yüzdeki yazılar tam okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında **‘PON... OT COS II’** yazıları vardır. Ortada arkalıksız bir iskemlede sola dönük oturan peplos giymiş ve bir elinde bereket boynuzu diğer elinde gemi dümeni tutan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna'nın her iki yanında **‘SC’** harfleri, altında ise **‘FORTRED’**, *Fortuna Redux* ‘İmparatorun mutlu dönüşü’, anlamına gelen yazılar yer almaktadır.

- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 118’e tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafında ikinci kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1420
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 24,2 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, ‘**CAESAR TRAIAN HADRIANVS**’
Caesar Traianus Hadrianus
Yazıları ve ortada imparatorun sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...**COS III SC**’ yazıları vardır. Ortada sola doğru ayakta **MİNEVRA** durmaktadır. Bir elinde mızrak arkasında kalkanı var ve önünde patera yer almaktadır. Arkasında kalkan önünde kutsal kap durmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz, çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük verilmiştir.

- Env. No** : 4711
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 1,6 cm
- Ağr.** : 2,8 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında ‘**HADRIANVS...**’ yazıları ortada defne çelenkli sakallı sağa dönük imparator portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Ortada üç tane Labarum vardır ve etrafında, ‘**COS III SC**’
Consul III Senatus Consultum,
‘Senato kararı ile üç kez konsül’ seçilmiştir anlamına gelen yazılar yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz, çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 5579
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 1,8 cm
- Ağr.** : 3,1 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG'**
Imperator Caesar Traianus Hadrianus Augustus
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'PM TRP COS III SC'**
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III – Senatus Consultum
'Senato kararı ile Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul' seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada yıldırım demeti yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119 tarihlendirebiliriz, çünkü imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafında üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 5227
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 19,17 cm
- Ağr.** : 2,60 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘**HADRIANVS ...**’ yazıları ve ortada imparatorun sola dönük, sakallı, defne çelenkli portresi vardır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,
‘**COS III**’
Consul III
‘Üç kez consul’ seçilmiştir, anlamına gelen yazıları ve ortada sola doğru ayakta duran ve **AEUGUITAS** yani adaleti simgeleyen personifikasyon vardır. Bir elinde bereket boynuzu diğerinde terazi tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

Env. No : 5377

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 1,8 cm

Ağr. : 3,2 gr

Çağı : Roma (Hadrianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG’

Imperator Caesar Traianus Hadrianus Augustus

Yazıları ve ortada imparatorun sola dönük, defne çelenkli, kısa sakalı portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında,

‘PM TRP COS III’

Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III Pater Patria

‘Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul, vatanın babası’ seçilmiştir. Anlamına gelen yazıları ve ortada sola doğru ayakta duran ve **AEUGUITAS** yani adaleti simgeleyen personifikasyon vardır. Bir elinde bereket boynuzu diğerinde terazi tutmaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1415
Cinsi : Sikke
Malzemesi : Bronz
Çap : 3,25 cm
Ağr. : 23,8 gr
Çağı : Roma (Hadrianus Dönemi)
Ön yüz :

‘IMP CAESAR TRAIANVS HADRIANVS PM TRP COS III’

Imperator Caesar Traianus Hadrianus Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III

‘İmparator Caesar Traianus Hadrianus, Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul’ seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun sağa dönük diadem başlı ve sakallı portresi yer almaktadır.

- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.

Sikkenin kenarlarında “**CONCO... VM**” yazıları vardır.

Ortada iki lejyon arasından bakan bir kadın figür yer almaktadır. ve altında ‘**SC**’ yazıları yer almaktadır.

- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz. Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 5390
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,9 cm
- Ağr.** : 3,1 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında,
‘HADRIANVS AVGVSTVS’,
Avgvstvs Hadrianus
 Yazıları ve ortada imparatorun defne çelenkli sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,
‘COS III’,
Consul III
 ‘Üç kez konsül’ seçilmiştir, anlamına gelen yazılar ve ortada ayakta sağa dönük olarak **VICTORIA** vardır. Sağa doğru ayakta duran Victoria bir elinde defne dalı diğer elinde çelenk tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119 tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 764
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,82 cm
- Ağr.** : 3,2 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS'**
Imparator Caesar soyundan Traianus Hadrianus
Yazıları ve ortada imparatorun sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'PM TRP COS III'**
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III
'Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul' seçilmiştir, anlamına gelen yazıları ve ortada sola doğru ayakta duran ve **AEUGUITAS** yani adaleti simgeleyen personifikasyon vardır. Bir elinde bereket boynuzu diğerinde terazi tutmaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119 tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1416
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,29 cm
- Ağr.** : 24,3 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...TRAINVS HADRIANVS AVG’ yazıları ve ortada sağa dönük imparator portresi vardır
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında “....T COS III SC” yazıları ve ortada sola ayakta duran **FORTUNA** yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119 tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 6211
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,8 cm
- Ağr.** : 3,6 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'HADRIANVS AVGVSTVS'**
Avgvstvs Hadrianus
 Yazıları ortada imparatorun sağa dönük sakallı portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,
'COS III',
Consul III,
 'Üç kez konsül' seçilmiştir.
 Yazıları ve ortada Roma şehrinin tanrıçası **ROMA** yer almaktadır. Roma arkalıksız bir iskemlenin üstünde sola doğru oturmaktadır. Başında miğferi bir elinde mızrak diğer elinde zeytin dalı tutmaktadır. Arkasında da zırhı yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119 tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1418
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 26,6 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında,
‘IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG...’
Imparator Caesar Traianus Hadrianus Avgvstvs...
 Yazıları ve ortada sağa dönük imparatorun portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında **‘PONT MAX T ...S III’** yazıları vardır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Ortada sola dönük oturan **VENUS** yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1449
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,91 cm
- Ağr.** : 3,3 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG'**
Imperator Caesar Traianus Hadrianus Augustus
Yazıları ve ortada imparatorun sağa dönük diadem başlıklı ve sakallı portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'PM TRP COS III'**
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III
'Başrahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul seçilmiştir', anlamına gelen yazılar ve ortada sola doğru ayakta duran bir elinde mızrak diğer elinde Victoria tutan **ROMA** yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119' a tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1779/3
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 2,61 cm
- Ağr.** : 9,9 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...AVG COS III’ yazıları ortada sağa dönük diadem başlı imparator portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...S AVG SC’ yazıları ortada sağa dönük bir şekilde arkalıksız bir iskemlede oturan bir kadın figürü yer almaktadır.
Elinde patera tutmaktadır
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 2226/5
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,9 cm
- Ağr.** : 3 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG'**
Imperator Caesar Traianus Hadrianus Augustus
 Yazıları ve ortada imparatorun sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,
'PM TRP COS III,
Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul III
 'Baş rahip halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, üç kez consul'
 seçilmiştir
 Anlamına gelen yazılar ve ortada sola doğru ayakta duran bir kadın, bir elinde meşale diğer elinde küre tutmaktadır. İmparatorun ve ailesinin devamlı olmasını simgeleyen **AETERNITAS** yani devamlılığı ve sonsuzluğu simgeleyen personifikasyonu yer almaktadır. Aeternitas'ın her iki yanında
 '**ETER AVG' Aeternitati Augustus'**, İmparatorluğun sonsuza kadar devamı için', Anlamına gelen yazılar vardır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 119'a tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 4317
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 1,7 cm
- Ağr.** : 3,9 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
Sikkenin kenarlarında ‘...DVS IVS PP’ yazıları ve ortada imparatorun sakallı defne çelenkli sağa dönük portresi vardır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,
‘COS III’
Consul III
‘Üçüncü kez konsül’ unvanı almıştır
Anlamına gelen yazılar ve bu yazının altında ‘SC’ yazıları ortada üç tane yan yana labarum yer almaktadır.
- Tarih** : Bu sikkeyi M.S. 119’a tarihlendirebiliriz, Çünkü imparator Hadrianus’a bu tarihte senato tarafından üçüncü kez konsüllük unvanı verilmiştir.

- Env. No** : 1414
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 20 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunmamaktadır. Ortada imparatorun sağa dönük portresi yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin ortasında sola doğru oturan ve elinde bereket boynuzu ve gemi dümeni tutan **FORTUNA** yer almaktadır. Fortuna'nın altında **'FORT RED'**
Senatus Consultum Fortuna Redux
 'İmparatorun mutlu dönüşü- Senato kararı', anlamına gelen yazılar vardır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığından dolayı tarihlendirme yapılamamıştır.

- Env. No** : 1419
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,4 cm
- Ağr.** : 23,3 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, '**IMP CAES DIV... AVG TRAIAN HADRIANO PP AVG**', *Imparator Caesar Divvs Augustus Traianus Hadrianus Pater Patria Augustus*, 'İmparator Caesar Soyundan Tanrı İmparator Traianus Hadrianus, Evrenin Kutsal Sahibi Vatanın Babası', anlamına gelen yazıları ve ortada imparatorun sağa dönük sakallı portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında, '**...PM TRP COS PP SC**', *Pontifex Maximus Tribunica Potastes Consul Pater Patria Senatus Consultum*, 'Senato kararı ile başrahip, halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı, consul ve vatanın babası' seçilmiştir, anlamına gelen yazıları ortada Hadrianus ve Traianus durmaktadır. Traianus elindeki dünya yuvarlağını (Globus) Hadrianus'a teslim ederken görülmektedir
- Tarih** : M.S. 128'e tarihlendiriyoruz, çünkü sikke üzerinde yer alan vatanın babası anlamına gelen 'PP' unvanı imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından verilmiştir.

- Env. No** : 3488
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 1,71 cm
- Ağr.** : 2,9 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'HADRIANVS AVGVSTVS PP'**
Hadrianus Augustus Pater Patria
 'Avgvstvs Hadrianus, vatanının babası', anlamına gelen yazılar ve ortada imparatorun sağa dönük sakallı portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,
'COS III SC'
Consul III Senatus Consultum
 'Senato kararı ile üç kez konsül' seçilmiştir, anlamına gelen yazıları ve ortada üç tane labarum yer almaktadır.
- Tarih** : M.S. 128'e tarihlendiriyoruz, çünkü sikke üzerinde yer alan vatanın babası anlamına gelen 'PP' yazısı imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından verilmiştir.

- Env. No** : 813
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Gümüş
- Çap** : 1,7 cm
- Ağr.** : 3,2 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikkenin kenarlarında, **'HADRIANVS AVG COS III PP'**
Hadrianus Augustus Consul III Pater Patria
 'Aavgystvs Hadrianus, üç kez consul ve vatanın babası' seçilmiştir, anlamına gelen yazıları ve ortada sağa dönük imparator portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında,
'MONETA AVG'
Moneta Augustus,
 'İmparatorun Parası',
 Anlamına gelen yazılar ve ortada sola dönük ayakta duran imparatorun parasını simgeleyen bir kadın **MONETA** personifikasyonu yer almaktadır. Moneta'nın bir elinde terazi bir elinde bereket boynuzu tutmaktadır.

Tarih : M.S. 128'e tarihlendiriyoruz, çünkü sikke üzerinde yer alan vatanın babası anlamına gelen 'PP' unvanı imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından verilmiştir.

Env. No : 4847

Cinsi : Sikke

Malzemesi : Gümüş

Çap : 1,7 cm

Ağr. : 2,8 gr

Çağı : Roma (Hadrianus Dönemi)

Ön yüz : Sikkenin kenarlarında, **'HADRIANVS AVGVSTVS'**

Avgvstvs Hadrianus

Yazılar ve ortada imparatorun defne çelenkli ve sakallı portresi yer almaktadır.

Arka yüz : Sikkenin kenarlarında, **'IVSTITIA AVG PP COS III'**

Ivstitia Augustus Pater Patria Consu III

'İmparatorun Adaleti, İmparator Vatanın Babası ve Üç Kez Consul Seçilmiştir'

Anlamına gelen yazılar ve ortada arkalıksız bir iskemlede oturan sağ elinde patera sol elinde asa tutan bir kadın figürü yer almaktadır.

Tarih : Bu sikkeyi M.S. 128'e tarihlendirebiliriz. Çünkü sikke üzerinde yer alan vatanın babası anlamına gelen 'PP' yazısı imparator Hadrianus'a bu tarihte senato tarafından verilmiştir.

- Env. No** : 1779/1
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 3,41 cm
- Ağr.** : 22,8 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı yazılar okunmamaktadır. Ortada sağa dönük imparator portresi vardır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında 'SC' yazısı ve ortada ayakta sola doğru giden kadın figürü ümidi simgeleyen **SPES** personifikasyonu bulunmaktadır. Spes, bir elinde çelenk tutup diğer elinde eteğini hafifçe yukarıya kaldırmış yürür durumda yer almaktadır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için tarihlendirme yapılamıyor.

- Env. No** : 2269/11
- Cinsi** : Sikke
- Malzemesi** : Bronz
- Çap** : 1,8 cm
- Ağr.** : 2,7 gr
- Çağı** : Roma (Hadrianus Dönemi)
- Ön yüz** : Sikke korozyona uğradığı için yazılar okunmamaktadır. Sikkenin kenarlarında, ‘**HADRIANVS...**’ yazıları vardır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. İmparatorun sağa dönük portresi yer almaktadır.
- Arka yüz** : Sikkenin kenarlarında ‘**COS... SC**’ yazıları yer almaktadır. Sikke korozyona uğradığı için yazılar tam olarak okunmamaktadır. Ortada alay sancağı yanında iki labarum vardır.
- Tarih** : Sikke korozyona uğradığı için net bir tarihlendirme yapılmamaktadır.

KISALTMALAR ve KAYNAKÇA

- Atlan 1993 Sebahat ATLAN, Grek Sikkeleri (Arkaik,Klasik,Hellenistik), İstanbul 1993
- Baydur 1998 Nezahat BAYDUR, Roma Sikkeleri, İstanbul, 1998
- Chamay-Maier 1989 Jacques CHAMAY, Jean-Louis MAIER, Art Romain:”Sculptures en pierre du Musée de Genève, Tome II. Mainz,1989
- Kienast 1990 D. KIENAST, Römische Kaisertubella, Darmstadt. 1990
- Erdem 1998 Zeynep Koçel ERDEM, “Anadolu’da İmparator Hadrianus Dönemi Yapıları” Arkeoloji ve Sanat. Sayı 83 s.2-11.
- Harl 2002 KENNETH W. HARL, Kazılarda Bulunan Sikkelerin Tanımlanması İçin Rehber ROMA (M.S.238-498), İstanbul, 2002
- Karwiese 2004 Stefan KARWIESE, Antik Nümizmatikçe Giriş, İstanbul.
- Kraay 1966 Colin M. Kraay, Greek Coins, London 1966
- Meijer 2006 Fik Meijer, İmparatorlar Yataklarında Ölmez, İstanbul.
- Seaby 1967 H. A. SEABY Vol I.II. III. IV The Republic To August London.
- Sear 1988 David R. SEAR Roman Coins, London, 1988
- Tekin 1997 Oğuz TEKİN Antik Nümizmatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar), İstanbul, 1997
- Tülay 2001 Ahmet Semih TÜLAY, Genel Nümizmatik Sözlüğü, İstanbul, 2001